

บทที่ 3

พื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนทางทะเลไทย-กัมพูชา

การประกาศเขตไหล่ทวีปของไทยและกัมพูชา

1. การประกาศเขตไหล่ทวีปของไทย

การประกาศเขตไหล่ทวีปของไทยมีความเป็นมาและรายละเอียดดังต่อไปนี้ (วศิน ชีรเวชญาณ, 2520 : 62-76 ; คลยา เทียนทอง, 2545 : 17-41 ; สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ออนไลน์, 2555) ภายหลังจากไทยร่วมลงนามในอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 เมื่อวันที่ 29 เมษายน พ.ศ. 2501 และต่อมาในปี พ.ศ. 2502 สหรัฐอเมริกาค้นพบแหล่งปิโตรเลียมในเขตไหล่ทวีปในอ่าวเม็กซิโก รวมทั้งมีการค้นพบแหล่งน้ำมันในบริเวณชายฝั่งทะเลของอินโดนีเซีย ทำให้ไทยตื่นตัวและมีการจัดทำนโยบายแสวงหาแหล่งเชื้อเพลิงธรรมชาติภายในประเทศขึ้น ดังปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509) โดยกำหนดให้มีการเร่งสำรวจและผลิตปิโตรเลียมภายในประเทศให้เกิดประโยชน์โดยเร็ว เนื่องจากในขณะนั้นไทยกำลังเริ่มพัฒนาประเทศจึงมีความต้องการในการใช้พลังงานจากเชื้อเพลิงโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากน้ำมันเพิ่มสูงขึ้น

นอกจากนี้ไทยยังได้ประกาศอ่าวไทยตอนในซึ่งมีความกว้างที่ปากอ่าว 53 ไมล์ทะเล และลึกเข้ามา 50 ไมล์ทะเล ซึ่งไทยได้มีและใช้อำนาจอธิปไตยเหนือบริเวณอ่าวดังกล่าวมาเป็นเวลานานและต่อเนื่องตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา เป็นอ่าวประวัติศาสตร์เมื่อวันที่ 22 กันยายน พ.ศ. 2502 (ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องอ่าวไทยตอนใน, 2502) หลังจากที่คณะผู้แทนไทยได้ไปเข้าร่วมการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเลครั้งที่ 1 และได้แถลงความเห็นเมื่อวันที่ 7 มีนาคม พ.ศ. 2501 ว่าอ่าวไทยตอนในเข้าลักษณะเป็นอ่าวประวัติศาสตร์ โดยที่ไม่มีรัฐใดในที่ประชุมคัดค้านคำแถลงดังกล่าว การกำหนดบริเวณอ่าวไทยตอนในเป็นอ่าวประวัติศาสตร์นั้น ไทยใช้เส้นฐานตรงลากเชื่อมจุดสองจุดจากจุดหนึ่งที่แหลมบ้านช่องแสมसान จ.ชลบุรี ไปยังอีกจุดหนึ่งที่ ต.ห้วยทรายเหนือ จ.เพชรบุรี ซึ่งเส้นฐานตรงดังกล่าวนี้ใช้ประโยชน์เป็นเส้นฐานอ้างอิงในการกำหนดเขตทะเลอาณาเขตและเขตไหล่ทวีปของไทย

ก่อนหน้านี้เมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2500 เจ้าหน้าที่ศุลกากรไทยได้จับกุมเรือไทยชื่อ สระแก้ว 2 ในข้อหานำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับการอนุญาต ต่อมาในวันที่ 13

พฤษภาคม พ.ศ. 2501 ศาลอาญาได้มีคำพิพากษาให้ยกฟ้องในคดีดังกล่าว (คดีหมายเลขคำที่ 284/2501 และคดีหมายเลขแดงที่ 797/2501) โดยวินิจฉัยว่า เรือดังกล่าวกินน้ำลึกต้องเดินเรือห่างจากฝั่งประมาณ 10 ไมล์อันเป็นบริเวณที่อยู่นอกเขตน่านน้ำไทย ซึ่งตามกฎหมายคือระยะ 3 ไมล์จากฝั่งเท่านั้นเป็นเขตน่านน้ำของไทย การที่ศาลใช้ระยะ 3 ไมล์ดังกล่าวน่าจะอิงจากหลักจารีตประเพณีของกฎหมายระหว่างประเทศในขณะนั้น ซึ่งยอมรับว่ารัฐชายฝั่งมีทะเลอาณาเขตได้ 3 ไมล์ทะเลจากฝั่ง ปัญหาการจับกุมเรือดังกล่าวทำให้กระทรวงการคลังมีความข้องใจ จึงได้มีหนังสือถึงกระทรวงการต่างประเทศขอให้พิจารณาและดำเนินการให้เกิดความชัดเจนเพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาดังกล่าวขึ้นอีก ต่อมาคณะกรรมการพิเศษเพื่อพิจารณาอนุสัญญาต่างๆ ในการประชุมเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2502 เห็นควรให้มีการประกาศอ่าวไทยตอนในเป็นอ่าวประวัติศาสตร์ และได้มีการดำเนินการในเรื่องดังกล่าว ต่อมาในวันที่ 22 กรกฎาคม พ.ศ. 2502 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบผลการประชุมพิจารณาปัญหาต่างๆ อันเกี่ยวเนื่องกับกฎหมายทะเลตามที่กระทรวงการต่างประเทศเสนอ ส่วนร่างประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีเรื่องอ่าวไทยตอนในและร่างพระราชบัญญัติกำหนดเขตจังหวัดในอ่าวไทยตอนใน พ.ศ. นั้นให้ส่งคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาเป็นการด่วน ต่อมาจึงได้มีการประกาศอ่าวไทยตอนในเป็นอ่าวประวัติศาสตร์เมื่อวันที่ 22 กันยายน พ.ศ. 2502 ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น (ถนอม เจริญลาภ, 2550 : 11-13)

ในกลางปี พ.ศ. 2507 บริษัทเอสโซ่ เอ็กซ์พลอเรชัน (Esso Exploration Inc.) ซึ่งเป็นบริษัทในเครือของบริษัทเอสโซ่ (Esso) จากสหรัฐอเมริกา โดยในขณะนั้นเป็นบริษัทสำรวจและผลิตปิโตรเลียมอันดับหนึ่งของโลก ได้ยื่นหนังสือถึงนายจอน์ สารสิน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติในขณะนั้น เพื่อขอสิทธิสำรวจและผลิตปิโตรเลียมในทะเลบริเวณเขตไหล่ทวีปของไทยทั้งหมดในอ่าวไทย โดยได้แนบแผนที่โดยสังเขปที่แสดงอาณาบริเวณเขตไหล่ทวีปของไทยในอ่าวไทยมาด้วย ต่อมาอีกไม่นานบริษัท เชลล์แห่งประเทศไทย จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทในเครือของบริษัทรอยัล ดัตช์ เชลล์ (Royal Dutch Shell) โดยในขณะนั้นเป็นบริษัทสำรวจและผลิตปิโตรเลียมอันดับสองของโลก ได้ยื่นหนังสือต่อกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ เพื่อขอสิทธิสำรวจและผลิตปิโตรเลียมในเขตไหล่ทวีปของไทยในอ่าวไทยเฉพาะในส่วนกลาง เนื่องจากพื้นที่ที่ทั้งสองบริษัทขอสิทธินั้นมีส่วนที่ทับซ้อนกัน กระทรวงพัฒนาการแห่งชาติจึงเชิญผู้แทนทั้งสองบริษัทมาหารือ ผู้แทนทั้งสองบริษัทได้เสนอให้ไทยประกาศกำหนดเขตไหล่ทวีปของไทยในอ่าวไทยและให้มีการแบ่งแปลงสำรวจปิโตรเลียมในทะเลบริเวณเขตไหล่ทวีปดังกล่าวเพื่อการให้สัมปทานสภาพการณ์ดังกล่าวกระตุ้นให้ไทยเร่งรัดให้มีการกำหนดเขตไหล่ทวีปของตนในอ่าวไทย

ในวันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2508 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเกี่ยวกับการกำหนดอาณาจออธิปไตยของไทยเหนือทะเลอาณาเขตและเขตไหล่ทวีป และในวันที่ 26 ตุลาคม พ.ศ. 2508

คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการในเรื่องต่างๆ เพื่อการเข้าเป็นภาคีดังกล่าวตามที่กระทรวงการต่างประเทศเสนอ รวมทั้งให้กำหนดความกว้างของทะเลอาณาเขตของประเทศไทยที่ 12 ไมล์ทะเล ต่อมาในวันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ. 2508 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบตามที่คณะกรรมการพิเศษเพื่อพิจารณาอนุสัญญาต่างๆ เสนอให้แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการกำหนดเขตทางทะเลของประเทศไทยขึ้น และการกำหนดเขตทางทะเลของไทย ซึ่งได้แก่ การกำหนดเส้นฐานตรง การกำหนดความกว้างทะเลอาณาเขต และการกำหนดเขตไหล่ทวีป นั้น ควรจะมีกฎหมายขึ้นมารองรับด้วย

เมื่อคำนึงถึงประโยชน์ในด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจของชาติ ในขณะนั้นจึงเป็นการ

สมควรที่จะกำหนดความกว้างของทะเลอาณาเขตก่อนที่จะให้สัตยาบันอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 ในวันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2509 คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้นำความกราบบังคมทูลเพื่อมีพระราชโองการให้ประกาศกำหนดความกว้างของทะเลอาณาเขตของประเทศไทยเป็นระยะ 12 ไมล์ทะเลโดยวัดจากเส้นฐานซึ่งใช้วัดความกว้างของทะเลอาณาเขต และต่อมาได้มีการประกาศกำหนดความกว้างของทะเลอาณาเขตดังกล่าวเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2509 (ประกาศประกาศกำหนดความกว้างของทะเลอาณาเขตของประเทศไทย, 2509)

ในวันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2511 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบว่าการประกาศเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 นั้นจะต้องเตรียมการต่างๆ เพื่อปฏิบัติให้สอดคล้องกับอนุสัญญาดังกล่าว และให้ดำเนินการต่อไปได้ตามที่กระทรวงการต่างประเทศเสนอ และในวันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2511 สภาร่างรัฐธรรมนูญในฐานะรัฐสภาในขณะนั้นได้ให้ความเห็นชอบการให้สัตยาบันเพื่อเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาดังกล่าว จากนั้นไทยจึงได้มอบสัตยาบันสารต่อเลขาธิการสหประชาชาติเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2511 ซึ่งส่งผลให้อนุสัญญาดังกล่าวมีผลบังคับใช้สำหรับไทยในวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2511 ต่อมาในวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2512 คณะรัฐมนตรีได้มีมติมีมติให้นำความกราบบังคมทูลเพื่อมีพระราชโองการให้ประกาศใช้อนุสัญญาดังกล่าว จากนั้นจึงได้มีการประกาศใช้อนุสัญญาดังกล่าวเมื่อวันที่ 29 เมษายน พ.ศ. 2512 (ประกาศเรื่อง การใช้อนุสัญญากรุงเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล, 2512)

ไทยนับเป็นประเทศแรกที่อ้างสิทธิเหนือเขตไหล่ทวีปในบริเวณอ่าวไทย โดยในวันที่ 6 ธันวาคม พ.ศ. 2509 คณะรัฐมนตรีได้มีมติรับหลักการสำหรับหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการสำรวจและผลิตปิโตรเลียมในประเทศไทยตามที่คณะกรรมการและที่ปรึกษาปิโตรเลียมเสนอ และในวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2510 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบตามที่กระทรวงพัฒนาการแห่งชาติเสนอให้

แก้ไขหลักเกณฑ์การขออนุญาตสำรวจและผลิตปิโตรเลียม และให้ประกาศใช้หลักเกณฑ์ที่แก้ไขแล้วดังกล่าวเพื่อให้บริษัทปิโตรเลียมยื่นขอสิทธิสำรวจและผลิตปิโตรเลียมในประเทศไทย จากนั้นกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติจึงได้จัดทำแผนที่หมายเลข 68 A ขึ้นเพื่อแสดงขอบเขตแปลงสำรวจปิโตรเลียมในทะเลบริเวณอ่าวไทยโดยแบ่งออกเป็น 19 แปลง โดยมีการกำหนดเส้นสกัดเขตไหล่ทวีปของไทยในอ่าวไทยเบื้องต้น (Tentative Border Line of the Thai Continental Shelf Area) โดยประมาณซึ่งไม่มีการกำหนดค่าพิกัดของจุดต่างๆ ในแนวเส้นสกัดเขตไหล่ทวีปดังกล่าว แผนที่หมายเลข 68 A จึงนับเป็นแผนที่ที่เป็นทางการฉบับแรกของไทยซึ่งแสดงการอ้างสิทธิเหนือเขตไหล่ทวีปบริเวณอ่าวไทย ในวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2510 คณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติเรื่องการพิจารณาอนุญาตให้สิทธิสำรวจและผลิตปิโตรเลียมตามที่กระทรวงพัฒนาการแห่งชาติเสนอ

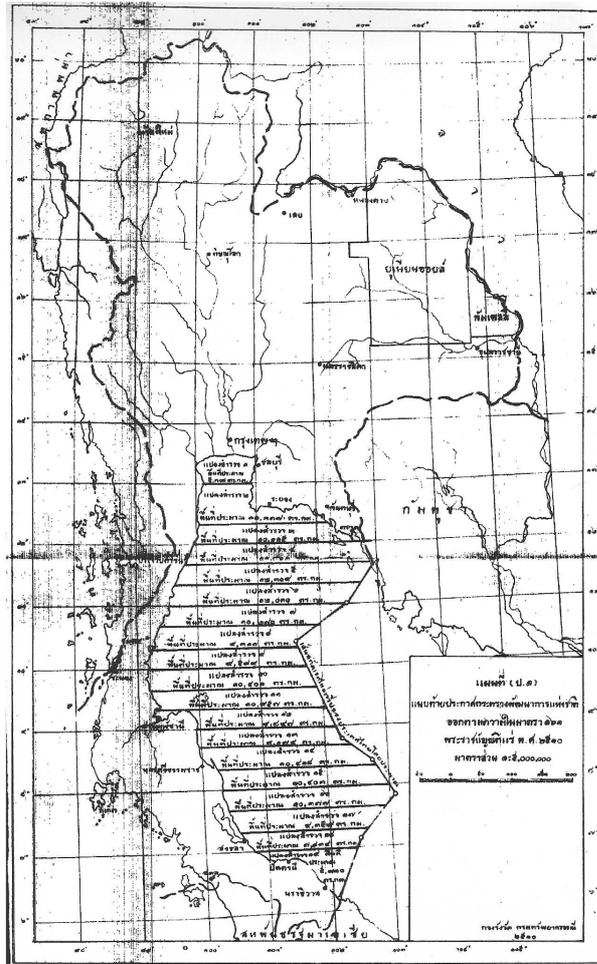
กระทรวงพัฒนาการแห่งชาติโดยอาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2510 จึงได้ประกาศกำหนดเขตพื้นที่สำรวจและแสวงหาประโยชน์จากปิโตรเลียมในบริเวณอ่าวไทยโดยแบ่งออกเป็น 19 แปลง เมื่อวันที่ 23 มกราคม พ.ศ. 2511 (ประกาศกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ เรื่อง การกำหนดเขตพื้นที่ อายุ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการออกอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจปิโตรเลียม และการออกประทานบัตรทำเหมืองปิโตรเลียม, 2511) โดยมีแผนที่ ป.1 แนบท้ายประกาศดังกล่าวดังแสดงในแผนภาพที่ 10 แผนที่ ป.1 นี้เป็นแผนที่ที่ปรับปรุงมาจากแผนที่หมายเลข 68 A โดยในส่วนเส้นสกัดเขตไหล่ทวีปของไทยในอ่าวไทยยังคงเดิมไม่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากแผนที่หมายเลข 68 A บริษัทที่ยื่นขอและได้รับสิทธิสำรวจและผลิตปิโตรเลียมในแปลงบริเวณอ่าวไทยในขณะนั้นมีจำนวนทั้งหมด 6 บริษัท ได้แก่ Gulf Oil Cooperation BP Petroleum Development Amoco Thailand Petroleum Continental Oversea Oil Union Oil of Thailand และ Tenneco Thailand บริษัทที่ทำสัญญาสำรวจและผลิตปิโตรเลียมกับกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติหลายบริษัทได้จ้างผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายทะเลให้ศึกษาแนวเส้นสกัดเขตไหล่ทวีปของไทยบริเวณอ่าวไทยตามแผนที่ ป.1 โดยผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวได้ลงความเห็นร่วมกันว่าแนวเส้นสกัดเขตไหล่ทวีปของไทยบริเวณอ่าวไทยดังกล่าวถูกต้องตามหลักการและมีเหตุผลที่จะต่อสู้ป้องกันอาณาเขตไหล่ทวีปของตนในอ่าวไทยตามกฎหมายระหว่างประเทศ

ต่อมาได้มีการประชุมคณะกรรมการประสานงานเกี่ยวกับการสำรวจทรัพยากรธรณีนอกชายฝั่งของประเทศในเอเชีย (CCOP) สมัยที่ 6 ในระหว่างวันที่ 13-27 พฤษภาคม พ.ศ. 2512 โดยมีเนื้อหาสำคัญของการประชุมดังกล่าวส่วนที่เกี่ยวข้องกับไทยดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2512)

ประเทศสมาชิกในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีน้ำร่วมกันควรมีการเจรจาเกี่ยวกับเรื่องสิทธิและขอบเขตของน่านน้ำเพื่อครอบครองทรัพยากรธรณีบนไหล่ทวีป เพื่อจัดซื้อพิพาทที่อาจจะเกิดขึ้นได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่พบแหล่งน้ำมันปิโตรเลียมและแหล่งแร่ใน

อาณาบริเวณที่เส้นแบ่งเขตไหลทวิปผ่าน ซึ่งจำเป็นต้องมีการตกลงกันในการแบ่งปันผลผลิตน้ำมันปิโตรเลียมหรือแร่ที่ผลิตได้ให้เป็นที่แน่นอนเสียก่อนที่จะดำเนินการสำรวจและการผลิต

แผนภาพที่ 10 แผนที่ ป.1

ที่มา: ประกาศกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ เรื่อง การกำหนดเขตพื้นที่ อายุ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการออกอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจปิโตรเลียม และการออกประทานบัตรทำเหมืองปิโตรเลียม, 2511.

การประชุมในเรื่องดังกล่าวทำให้ไทยตระหนักถึงความสำคัญของการเจรจาตกลงเขตทางทะเลกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีฝั่งทะเลตรงข้ามหรือประชิดกับไทย ในวันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2512 คณะรัฐมนตรีมีมติรับทราบรายงานการประชุมคณะกรรมการประสานงานเกี่ยวกับการสำรวจทรัพยากรธรณีนอกชายฝั่งของประเทศในเอเชียดังกล่าว และเห็นชอบตามที่กระทรวง

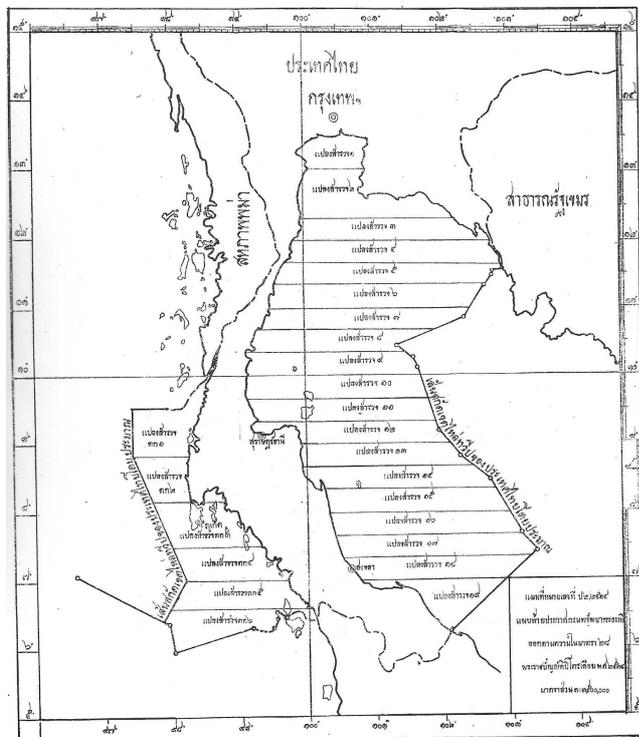
พัฒนาการแห่งชาติเสนอให้แต่งตั้งคณะกรรมการเจรจาสิทธิและขอบเขตไหล่ทวีปซึ่งประกอบด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติเป็นประธาน ปลัดกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติเป็น รองประธาน อธิบดีกรมสนธิสัญญาและกฎหมายหรือผู้แทนเป็นกรรมการและเลขานุการ และ กรรมการอื่นอีก 6 คน โดยให้คณะกรรมการชุดนี้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการได้ตามที่เห็นสมควร รวมทั้งเห็นชอบในการเปิดการเจรจากับประเทศเพื่อนบ้านเรื่องการแบ่งเขตไหล่ทวีป และให้ ดำเนินการต่อไปได้ตามที่กระทรวงพัฒนาการแห่งชาติเสนอ

เดิมคณะกรรมการเจรจาสิทธิและขอบเขตไหล่ทวีปมีอำนาจหน้าที่สำคัญ 3 ประการ ดังนี้ ประการที่หนึ่ง มีอำนาจหน้าที่พิจารณาปัญหาเกี่ยวกับการแบ่งเขตไหล่ทวีป และศึกษารวบรวมข้อมูลต่างๆ ทั้งด้านกฎหมายและเทคนิคที่เกี่ยวข้อง ประการที่สอง มีอำนาจหน้าที่กำหนดนโยบายและท่าทีของไทยอันที่จะนำมาซึ่งประโยชน์ในการเจรจา ประการที่สาม มีอำนาจหน้าที่ ดำเนินการเจรจากับประเทศต่างๆ เพื่อจัดทำความตกลงระหว่างประเทศในการแบ่งเขตไหล่ทวีป ต่อมาคณะกรรมการชุดนี้พิจารณาเห็นว่า การดำเนินการจะสะดวกและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น หาก คณะกรรมการชุดนี้มีอำนาจหน้าที่ในการเจรจากำหนดเส้นแบ่งเขตทะเลอาณาเขตกับประเทศต่างๆ ควบคู่ไปด้วย เนื่องจากโดยหลักการแล้วเส้นแบ่งเขตไหล่ทวีปเป็นเส้นที่ควรลากให้ต่อเนื่องกับเส้น แบ่งเขตทะเลอาณาเขต ซึ่งต่อมากลางรัฐมนตรีได้อนุมัติขยายอำนาจหน้าที่ดังกล่าวตามที่กระทรวง พัฒนาการแห่งชาติเสนอ

เมื่อคณะกรรมการเจรจาสิทธิและขอบเขตไหล่ทวีปได้ทำการพิจารณาขอบเขตไหล่ ทวีปของไทยบริเวณอ่าวไทยตอนใต้ในส่วนที่ประชิดติดกับของมาเลเซียแล้ว เห็นว่าควรมีการ ปรับปรุงใหม่เพื่อความถูกต้องแม่นยำและชัดเจนยิ่งขึ้นอันจะเป็นประโยชน์แก่ไทยมากยิ่งขึ้นตาม ไปด้วย ดังนั้นต่อมาใน วันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2513 คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติอนุมัติตามที่ กระทรวงพัฒนาการแห่งชาติเสนอให้ประกาศเส้นฐานตรงและน่านน้ำภายในเพิ่มเติมอีก 3 บริเวณ อันได้แก่ บริเวณที่ 1 ด้านฝั่งตะวันออกของอ่าวไทย ซึ่งประกอบด้วยพื้นที่ตามแนวชายฝั่งทะเล บริเวณตั้งแต่แหลมถึง จ. ตราด จนถึงหลักเขตแดนทางบกไทย-กัมพูชา หลักเขตที่ 73 ที่จตุรรม ทะเล จ. ตราด บริเวณที่ 2 ด้านฝั่งตะวันตกของอ่าวไทย ซึ่งประกอบด้วยพื้นที่ตามแนวชายฝั่ง ทะเลบริเวณตั้งแต่แหลมใหญ่ จ. ชุมพร จนถึงแหลมหน้าถ้ำ จ. สุราษฎร์ธานี บริเวณที่ 3 ด้านฝั่ง ทะเลอันดามัน ซึ่งประกอบด้วยพื้นที่ตามแนวชายฝั่งทะเลบริเวณตั้งแต่ตอนใต้สุดของเกาะภูเก็ต จนถึงหลักเขตแดนทางบกไทย-มาเลเซีย หลักเขตที่ 1 ที่จตุรรมทะเล จ. สตูล และต่อมาในวันที่ 11 มิถุนายน พ.ศ. 2513 จึงได้มีการประกาศเส้นฐานตรงและน่านน้ำภายในดังกล่าวตามที่กล่าวมาแล้ว ในบทที่ 2 เขตทางทะเลของประเทศไทย และตามที่แสดงในแผนภาพที่ 2 (ประกาศสำนัก นายกรัฐมนตรี เรื่องเส้นฐานตรงและน่านน้ำภายในของประเทศไทย, 2513)

การประกาศเส้นฐานตรงเพิ่มเติมอีก 3 บริเวณดังกล่าวนี้ เพื่อจะได้ใช้เป็นเส้นฐานอ้างอิงในการกำหนดความกว้างของทะเลอาณาเขตในระยะ 12 ไมล์ทะเล และกำหนดเขตไหล่ทวีปของไทยต่อไปตามลำดับ ทั้งนี้ไทยใช้เส้นมัธยะในการลากเส้นแบ่งเขตไหล่ทวีปของไทยที่มีฝั่งทะเลตรงข้ามหรือประชิดกับประเทศเพื่อนบ้าน และคำนึงถึงผลบางส่วนในการกำหนดเขตไหล่ทวีปของเกาะโลซินซึ่งเป็นเกาะเล็กๆ ในอ่าวไทยที่มีที่ตั้งโดยประมาณในระนาบเดียวกับ จ.สงขลา ดังนั้นต่อมาจึงมีการปรับปรุงแผนที่ ป. 1 เพื่อให้ความสำคัญแก่ผลบางส่วนของเกาะโลซินซึ่งเดิมไม่ได้มีการให้ความสำคัญดังกล่าวเลย ต่อมากรมทรัพยากรธรณี กระทรวงอุตสาหกรรมโดยอาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติปีโตรเลียม พ.ศ. 2514 ได้ประกาศกำหนดเขตพื้นที่แปลงปีโตรเลียมในทะเลโดยแบ่งออกเป็น 19 แปลงในทะเลด้านอ่าวไทยในลักษณะเดิม แต่เพิ่มเติมอีก 6 แปลงในทะเลอันดามัน เมื่อวันที่ 7 กันยายน 2514 (ประกาศกรมทรัพยากรธรณี เรื่อง เขตพื้นที่แปลงปีโตรเลียมในทะเล, 2514) โดยมีแผนที่ ป.2/2514 แนบท้ายประกาศดังกล่าวดังแสดงในแผนภาพที่ 11 ซึ่งได้มีการแก้ไขเส้นสกัดเขตไหล่ทวีปให้ถูกต้องมากยิ่งขึ้นโดยใช้แนวเส้นตรงที่ลากจากจุดเขตแดนชายฝั่งไทย-มาเลเซีย ไปยังปลายแหลมกาเบา (Cape of Camau) ของเวียดนาม

แผนภาพที่ 11 แผนที่หมายเลขที่ ป.2/2514

ที่มา: ประกาศกรมทรัพยากรธรณี เรื่อง เขตพื้นที่แปลงปีโตรเลียมในทะเล, 2514.

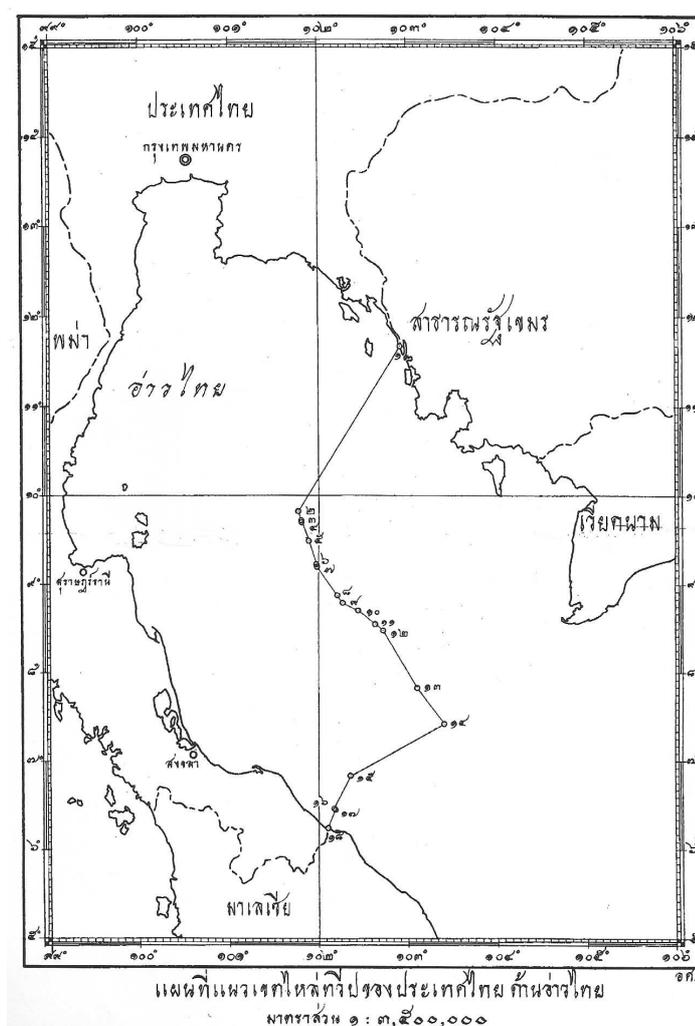
ที่อยู่ตรงข้ามและจุดแบ่งครึ่งเส้นดังกล่าวในการกำหนดเส้นสกัดเขตไหล่ทวีปของไทยในอ่าวไทยตอนใต้ อันอาจนับได้ว่าเป็นการให้ผลเพียงบางส่วนแก่เกาะโลซินซึ่งทำให้เขตไหล่ทวีปของไทยเพิ่มขึ้นจากเดิม นอกจากนี้ยังระบุในประกาศดังกล่าวด้วยว่า “เส้นแบ่งเขตไหล่ทวีปส่วนที่อยู่ในทะเลนั้นให้เป็นไปตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศที่ยอมรับนับถือกันโดยทั่วไป และสัญญาต่างประเทศ” และได้ประกาศยกเลิกแผนที่ ป.1 โดยให้ใช้แผนที่หมายเลขที่ ป.2/2514 แทนท้ายประกาศนี้แทน ทั้งนี้แผนที่ดังกล่าวยังคงไม่มีการกำหนดค่าพิกัดของจุดต่างๆ ในแนวเส้นสกัดเขตไหล่ทวีปในลักษณะเช่นเดียวกับแผนที่ ป.1 ต่อมาได้มีการปรับปรุงแผนที่เขตพื้นที่แปลงปิโตรเลียมในทะเลอีก 3 ครั้ง ได้แก่ แผนที่ ป. 3/2514 ป. 4/2514 และป. 5/2514 ตามลำดับ

แม้ไทยจะได้ประกาศเขตพื้นที่สำรวจและแสวงหาประโยชน์จากปิโตรเลียมในบริเวณอ่าวไทยดังกล่าวแล้ว แต่ยังไม่ได้มีการประกาศเขตไหล่ทวีปตามกฎหมายระหว่างประเทศ ในขณะที่เวียดนามและกัมพูชาได้ประกาศเขตไหล่ทวีปของตนในบริเวณอ่าวไทยเมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2514 และ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2515 ตามลำดับ โดยเขตไหล่ทวีปที่ทั้งสองประเทศประกาศอ้างสิทธินั้นไม่เป็นไปตามกฎหมายระหว่างประเทศ และถ้าเข้ามาในเขตพื้นที่สำรวจและแสวงหาประโยชน์จากปิโตรเลียมที่ไทยประกาศเป็นอย่างมาก เพื่อเป็นการรักษาและยืนยันสิทธิเหนือไหล่ทวีปในบริเวณอ่าวไทย ไทยจึงได้ประกาศเป็นพระราชโองการกำหนดเขตไหล่ทวีปของไทยด้านอ่าวไทยเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2516 โดยมีแผนที่แนบท้ายประกาศดังกล่าวตามแผนภาพที่ 12 (ประกาศกำหนดเขตไหล่ทวีปของประเทศไทยด้านอ่าวไทย, 2516) สำหรับรายละเอียดของประกาศดังกล่าวโปรดดูผนวก ก

การประกาศกำหนดเขตไหล่ทวีปดังกล่าวนี้ ไทยยึดถือมูลฐานแห่งสิทธิตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศอันเป็นที่ยอมรับนับถือกันทั่วไป และอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 ในส่วนอนุสัญญาว่าด้วยไหล่ทวีป และกำหนดเขตไหล่ทวีปซึ่งแสดงโดยใช้แผนที่เดินเรืออังกฤษ หมายเลข 2414 (ศิริชัย เนยทอง, 2551) โดยลากเส้นตรงเชื่อมต่อดูจุดที่ 1 ถึง 18 ตามแผนภาพที่ 12 ซึ่งแต่ละจุดมีการกำหนดพิกัดกำกับไว้ การลากเส้นกำหนดเขตไหล่ทวีปดังกล่าวเริ่มจากจุดที่ 1 ซึ่งเป็นจุดอ้างอิงฝั่งทะเลที่ละติจูด $11^{\circ} 39.00'$ เหนือ ลองจิจูด $102^{\circ} 55.00'$ ตะวันออก โดยไทยถือว่าเป็นตำแหน่งหลักเขตแดนทางบกไทย-กัมพูชา หลักเขตที่ 73 ที่ปักปันเขตแดนตามสนธิสัญญาระหว่างสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินสยามกับประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส ฉบับลงนามเมื่อวันที่ 23 มีนาคม ค.ศ. 1907 ซึ่งต่อไปเรียกว่า “สนธิสัญญาสยาม-ฝรั่งเศส ค.ศ. 1907” สำหรับรายละเอียดของสนธิสัญญาดังกล่าวโปรดดูในบรรทัดที่ อูวรรณ โณ (2551 : 221-224) โดยหลักเขตนี้เป็นหลักเขตแดนทางบกไทย-กัมพูชา หลักสุดท้ายที่มาจากริมทะเล จากจุดที่ 1 ลากเส้นตรงต่อเชื่อมจุดที่ 2 ที่ละติจูด $19^{\circ} 48.50'$ เหนือ ลองจิจูด $101^{\circ} 46.50'$ ตะวันออก ซึ่ง

เส้นตรงดังกล่าวเป็นเส้นแบ่งครึ่งมุมระหว่างเส้นฐานตรงของไทยที่ลากจากจุดอ้างอิงฝั่งทะเลดังกล่าวไปจดปลายนอกสุดของเกาะกูดด้านล่างกับเส้นตรงที่ลากจากจุดอ้างอิงฝั่งทะเลดังกล่าวไปจดปลายนอกสุดของเกาะกงของกัมพูชา ส่วนเส้นเขตไหล่ทวีปที่ลากเป็นเส้นตรงเชื่อมต่อจากจุดที่ 2 ถึงจุดที่ 14 นั้นเป็นเส้นมีระยะตามอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 ซึ่งแบ่งครึ่งระหว่างแนวฝั่งทะเลของไทยกับกัมพูชาและเวียดนามที่อยู่ตรงข้ามกัน ทั้งนี้ไทยให้ผลเฉพาะเกาะที่รวมอยู่ในระบบเส้นฐานตรงของแต่ละประเทศตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ ส่วนเกาะที่อยู่นอกระบบเส้นฐานตรงไม่ว่าจะเป็นเกาะของไทยหรือประเทศใด ไทยไม่ได้พิจารณาใช้เป็นจุดฐานของระบบเส้นฐานตรง เนื่องจากเกาะเหล่านั้นเป็นเกาะเอกเทศมีขนาดเล็กและอยู่ห่างจากพื้นแผ่นดิน

แผนภาพที่ 12 แผนที่แนวเขตไหล่ทวีปของประเทศไทย ด้านอ่าวไทย

ที่มา: ประกาศกำหนดเขตไหล่ทวีปของประเทศไทยด้านอ่าวไทย, 2516.

ดินมาก (วศิน วีระเวชญาณ, 2520 : 134 ; จตุรงค์ ธีระวัฒน์, 2547 : 93) สำหรับจุดที่ 14 นั้นเป็นจุดแบ่งครึ่งของเส้นตรงที่ลากจากจุดที่ 18 ซึ่งเป็นจุดเขตแดนชายฝั่งไทย-มาเลเซีย ไปยังปลายแหลมคาเมา (Cape of Camau) ของเวียดนามที่อยู่ตรงข้าม การที่ไทยกำหนดเขตไหล่ทวีปในส่วนนี้โดยใช้จุดแบ่งครึ่งเส้นตรงดังกล่าวเนื่องจากไทยไม่ต้องการใช้เกาะโลซินของไทยซึ่งอยู่ใกล้บริเวณดังกล่าวเป็นจุดยึดโยงในการลากเส้นแบ่งเขตไหล่ทวีปกับเวียดนามอย่างเต็มที่ ซึ่งนับว่าเป็นหลักการที่ยุติธรรมเพราะการใช้หลักการนี้อาจนับได้ว่าเป็นการให้ผลเพียงบางส่วนแก่เกาะโลซิน (วศิน วีระเวชญาณ, 2520 : 75-76) ส่วนเส้นเขตไหล่ทวีปที่เหลือซึ่งเป็นเส้นตรงที่ลากเชื่อมต่อดังกล่าวที่ละติจูด $7^{\circ} 25.00'$ เหนือ ลองจิจูด $103^{\circ} 24.80'$ ตะวันออก ถึงจุดที่ 18 ที่ละติจูด $6^{\circ} 14.50'$ เหนือ ลองจิจูด $102^{\circ} 5.60'$ ตะวันออก เป็นเส้นมัธยฐานที่แบ่งระหว่างแนวฝั่งทะเลของไทยและมาเลเซียที่อยู่ประชิดกัน

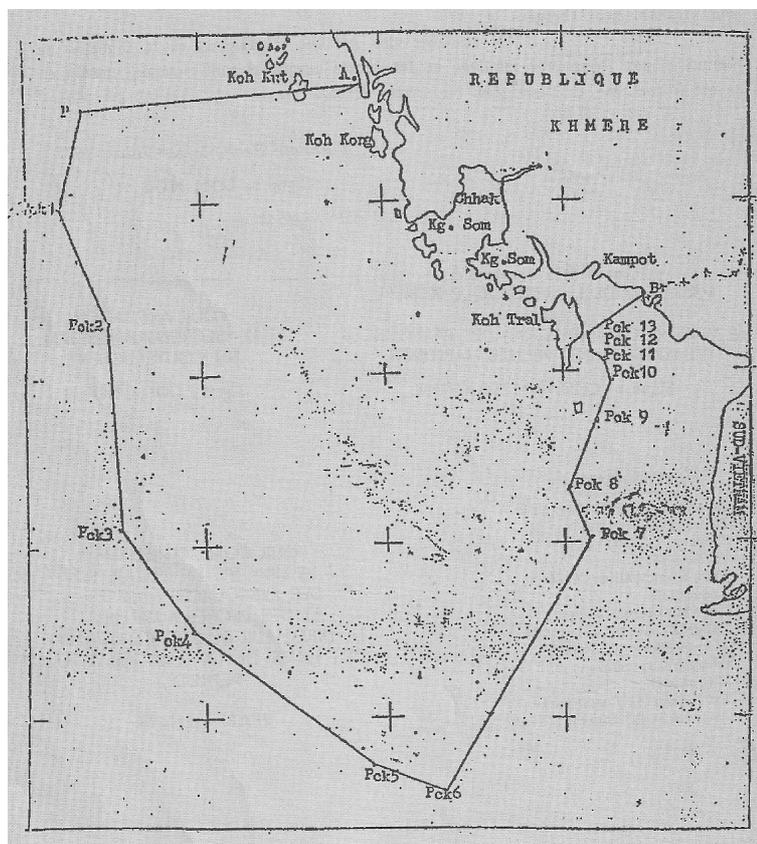
2. การประกาศเขตไหล่ทวีปของกัมพูชา

กัมพูชาได้ประกาศเส้นฐานตรงซึ่งใช้วัดความกว้างของทะเลอาณาเขตของตนในบริเวณอ่าวไทยเมื่อวันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ. 2500 โดยลากเส้นฐานตรงเชื่อมจากจุดเขตแดนระหว่างไทยกับกัมพูชาบนเส้นแนวน้ำลดชายฝั่งทะเล หินกัสโรเวีย (Ilot Kusrovie) หินคอนดอร์ (Rocher Condor) เกาะปริงส์ (Prins) และเกาะตัง (Tang) (วศิน วีระเวชญาณ, 2520 : 126) ซึ่งเส้นฐานตรงดังกล่าวเป็นเส้นที่ใช้อ้างอิงในการกำหนดเขตไหล่ทวีปของกัมพูชาในเวลาต่อมา จากนั้นเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2513 กัมพูชาได้ประกาศกำหนดเขตไหล่ทวีป (วศิน วีระเวชญาณ, 2520 : 128 ; สุรเกียรติ์ เสถียรไทย, 2553 : 12) ต่อมาเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2515 กัมพูชาได้ประกาศกฤษฎีกาที่ 439-72/PRK กำหนดเขตไหล่ทวีปของตนอีกครั้งซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับครั้งที่แล้วแต่ครั้งนี้มีการลากเส้นเขตไหล่ทวีปมายังเกาะกูดของไทยซึ่งทำให้ครอบคลุมพื้นที่ไหล่ทวีปมากกว่าเดิม สำหรับรายละเอียดของกฤษฎีกาดังกล่าวโปรดดูผนวก ข (ถนอม เจริญลาภ, 2550 : 215-217) ในการกำหนดเขตไหล่ทวีปของกัมพูชาทั้งสองครั้งนั้น กัมพูชาได้อ้างอิงสนธิสัญญาสยาม-ฝรั่งเศส ค.ศ. 1907 ซึ่งกำหนดเขตแดนทางบกระหว่างไทยกับกัมพูชา เป็นมูลฐานในการกำหนดเขตไหล่ทวีปตอนบน (วศิน วีระเวชญาณ, 2520 : 126-129 ; ศรีชัย เพ็ชรพิรุณ, 2549 : 305)

กฤษฎีกาที่ 439-72/PRK ของกัมพูชาที่กำหนดเขตไหล่ทวีปของตนในอ่าวไทยนั้น กัมพูชาได้อ้างอิงสนธิสัญญาเจนีวาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1958 ในส่วนอนุสัญญาว่าด้วยไหล่ทวีป สนธิสัญญาสยาม-ฝรั่งเศส ค.ศ. 1907 และรายงานการประชุมการปักปันเขตแดนอินโดจีน-สยาม วันที่ 8 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1908 และได้กำหนดเขตไหล่ทวีปซึ่งแสดงโดยใช้แผนที่เดินเรือฝรั่งเศส ค.ศ. 1866 ซึ่งแผนที่นี้ปัจจุบันได้เลิกใช้ไปแล้ว (ศิริชัย เนยทอง, 2551) โดยเริ่มจากจุด A ที่มีตำแหน่งละติจูด $11^{\circ} 38.88'$ เหนือ ลองจิจูด $102^{\circ} 54.81'$ ตะวันออก ดังแสดงในแผนภาพ

ที่ 13 ซึ่งกัมพูชาอ้างว่าเป็นตำแหน่งหลักเขตแดนทางบกไทย-กัมพูชา หลักเขตที่ 73 ที่ปักปันเขตแดนตามสนธิสัญญาสยาม-ฝรั่งเศส ค.ศ. 1907 โดยเป็นหลักเขตแดนทางบกไทย-กัมพูชาหลักสุดท้ายที่มาจากริมทะเล แล้วลากเส้นไหล่ทวีปตรงมาทางทิศตะวันตกเฉียงใต้เล็กน้อยโดยตั้งตรงไปยังยอดเขาสูงสุดของเกาะกูด เมื่อเส้นสัมผัสกับขอบด้านตะวันออกของเกาะกูดแล้วจึงลากเส้นไหล่ทวีปเริ่มต้นใหม่ทางขอบด้านตะวันตกของเกาะกูดในระดับและทิศทางเดียวกันต่อตรงออกไปทางทิศตะวันตกจนเกือบถึงกึ่งกลางอ่าวไทยที่จุด P ซึ่งกัมพูชาอ้างว่าเป็นจุดที่มีระยะห่างเท่ากันระหว่างเส้นฐานของกัมพูชาที่ลากจากจุด A ไปยังหินกัสโรเวีย กับเส้นฐานของไทยที่อยู่ฝั่งตรงข้าม จากจุด P ลากเส้นตรงต่อเชื่อมจุด P_{ck1} ถึง P_{ck6} ลงมาทางทิศใต้ไปเกือบสุดอ่าวไทยตอนใต้ จากนั้นจึงลากเส้นตรงต่อเชื่อมจุด P_{ck6} ถึง P_{ck10} กลับขึ้นไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ โอบล้อมเกาะภูเก็ต (Phu Quoc) ของเวียดนาม แล้วลากเส้นตรงเชื่อมจุด P_{ck10} ถึง P_{ck13} วกขึ้นมาทางเหนือ

แผนภาพที่ 13 แผนที่สังเขปซึ่งแสดงเส้นเขตไหล่ทวีปของกัมพูชาที่กระทรวงการต่างประเทศของกัมพูชาเผยแพร่ในการแถลงข่าวการประกาศกฤษฎีกาที่ 439-72/PRK กำหนดเขตไหล่ทวีป

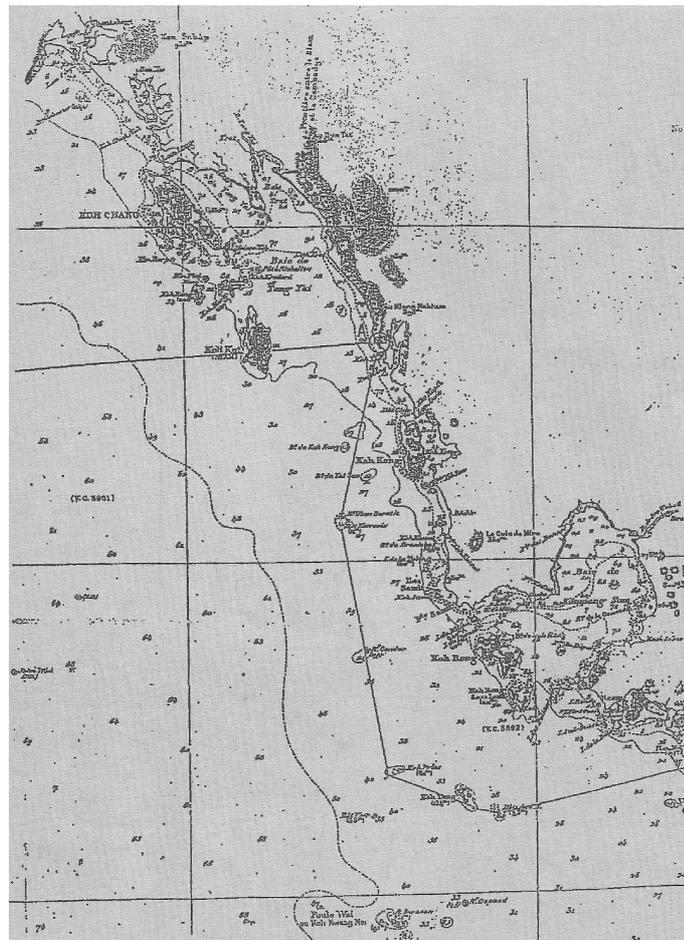

ที่มา: ถนอม เจริญลาภ, 2550. หน้า 218

จากนั้นลากเส้นตรงต่อเชื่อมจุด P_{ck13} ไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือเชื่อมกับจุด B ซึ่งเป็นเขตแดนทางบกกัมพูชา-เวียดนามที่มีตำแหน่งละติจูด 10° 25.23' เหนือ ลองจิจูด 104° 26.63' ตะวันออก การลากเส้นเขตไหล่ทวีปของกัมพูชาดังกล่าวนี้ ไม่เป็นไปตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวเส้นที่ลากมายังเกาะกูคและออกจากเกาะกูค

แผนที่โดยสังเขปตามแผนภาพที่ 13 ที่กระทรวงการต่างประเทศของกัมพูชาเผยแพร่ในการแถลงข่าวการประกาศกฤษฎีกาที่ 439-72/PRK กำหนดเขตไหล่ทวีปนั้น อาจทำให้เกิดความเข้าใจผิดไปว่ากัมพูชาได้อ้างสิทธิเหนือเกาะกูคบางส่วนด้วย เนื่องจากในแผนที่โดยสังเขปดังกล่าวได้แสดงเส้นไหล่ทวีปที่กัมพูชาอ้างสิทธิลากผ่าประมาณกึ่งกลางของเกาะกูค แต่หากดูแผนที่ฉบับที่แนบท้ายกฤษฎีกาดังกล่าวดังแสดงในแผนภาพที่ 14 จะพบว่าเส้นเขตไหล่ทวีปที่กัมพูชาอ้างสิทธิ

แผนภาพที่ 14 แผนที่แนบท้ายกฤษฎีกาที่ 439-72/PRK ซึ่งแสดงเขตไหล่ทวีปที่กัมพูชาอ้างสิทธิ (ตัดเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับเกาะกูคมาแสดง)

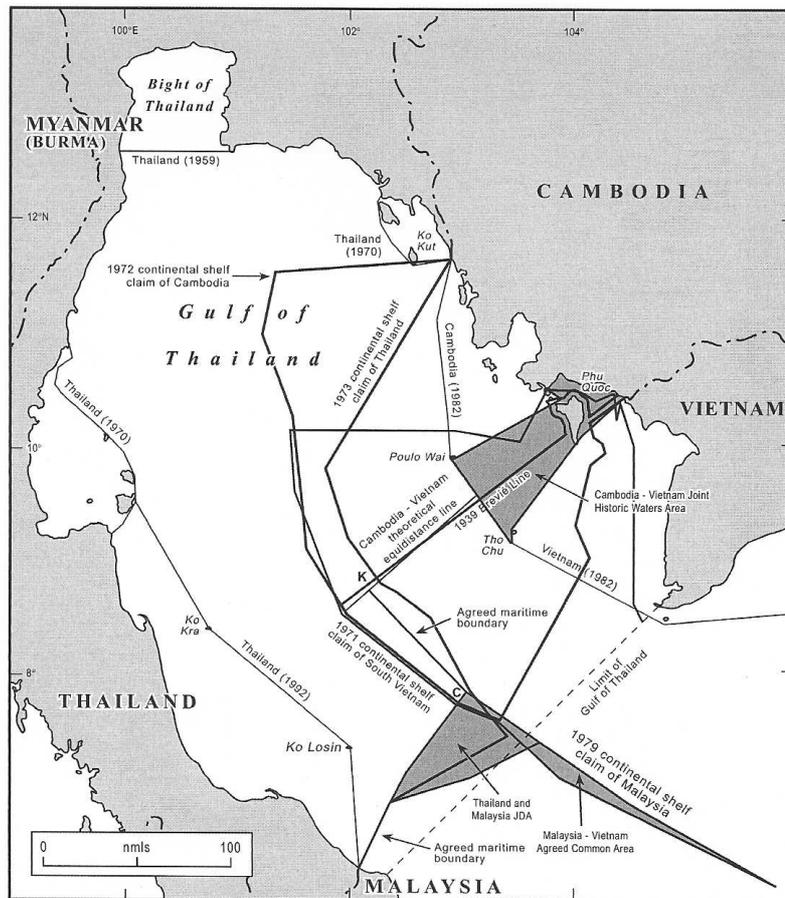
ที่มา: ถนอม เจริญลาภ, 2550. หน้า 221

นั้นลากมาหยุดที่ขอบของเกาะกูดด้านตะวันออกแล้วจึงเริ่มต้นใหม่ที่ขอบของเกาะกูดด้านตะวันตกตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ไม่ได้ลากผ่าเกาะกูดเหมือนอย่างที่แผนที่โดยสังเขปแสดงแต่อย่างใด นอกจากนี้ในแผนที่ที่แนบท้ายกฎฎีกาดังกล่าว กัมพูชาได้เขียนชื่อภาษาอังกฤษของเกาะกูดกำกับไว้ว่า “Koh Kut (Siam)” ซึ่งบ่งบอกให้เห็นว่ากัมพูชาไม่ได้อ้างสิทธิใดๆเหนือเกาะกูดอย่างที่อาจมีการเข้าใจผิด อย่างไรก็ตาม ใ้คดีสนธิสัญญาสยาม-ฝรั่งเศส ค.ศ. 1907 ได้ระบุไว้ชัดเจนในข้อ 2 ว่า “รัฐบาลฝรั่งเศสยอมยกดินแดนเมืองค่านซ่าย แลเมืองตราดกับทั้งเกาะหลายซึ่งอยู่ภายใต้แหลมสิงห์ลงไปจนถึงเกาะกูดนั้นให้แก่กรุงสยาม ตามกำหนดเขตแดนดังกล่าวไว้ในข้อ 2 ของสัญญาว่าด้วยปักปันเขตแดนดังกล่าวมาแล้ว” เกาะกูดจึงเป็นของไทยอย่างไม่มีข้อสงสัย

การที่กัมพูชากำหนดเขตไหล่ทวีปส่วนบนของตนโดยลากเส้นเขตไหล่ทวีปเป็นเส้นตรงจากจุด A ซึ่งกัมพูชาอ้างว่าเป็นตำแหน่งหลักเขตแดนทางบกไทย-กัมพูชา หลักเขตที่ 73 ไปตามแนวที่เล็งตรงไปยังยอดเขาสูงสุดของเกาะกูด จนเส้นดังกล่าวสัมผัสกับขอบด้านตะวันออกของเกาะกูดนั้น กัมพูชาอ้างสนธิสัญญาสยาม-ฝรั่งเศส ค.ศ. 1907 ที่กำหนดเขตแดนทางบกระหว่างสยามกับอินโดจีนของฝรั่งเศสซึ่งเริ่มจากริมชายทะเลโดยใช้แนวที่เล็งจากยอดเขาสูงสุดของเกาะกูดไปยังชายฝั่งทะเล ตามที่กำหนดไว้ในข้อ 1 ของสัญญาว่าด้วยปักปันเขตแดน ดัดท้ายหนังสือสัญญาลงวันที่ 23 มีนาคม ค.ศ. 1907 ซึ่งต่อไปเรียกว่า “สัญญาปักปันเขตแดนดัดท้ายสนธิสัญญาสยาม-ฝรั่งเศส ค.ศ. 1907” และแสดงไว้ในแผนที่แนบท้ายสัญญาตามแผนภาพที่ 15 สำหรับรายละเอียดของสัญญาดังกล่าวโปรดดูในบรรดาคัด อูรธรรม โฉม (2551 : 225-226) กัมพูชาตีความการกำหนดเขตแดนทางบกดังกล่าวย้อนกลับไปกำหนดเขตทางทะเลของตนโดยการลากเขตทางทะเลจากจุด A ซึ่งอยู่บนฝั่งตรงกลับไปยังยอดเขาสูงสุดของเกาะกูด ทั้งนี้มีแนวคิดมาจากวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกของ Mr. Sarin Chak ซึ่งเป็นอดีตเอกอัครราชทูตกัมพูชา ที่เสนอต่อมหาวิทยาลัยปารีส 2 เมื่อปี พ.ศ. 2509 (Chak, 1966) และต่อมามีวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกของ Mr. M.Y. Khim อีกฉบับซึ่งมีแนวคิดในทางเดียวกันที่เสนอต่อมหาวิทยาลัยปารีส 2 เมื่อปี พ.ศ. 2516 (Khim, 1973) แต่หลังจากนั้นได้มีวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกของเจ้าโรดมรณฤทธิ์ที่เสนอต่อมหาวิทยาลัย Aix-Marseille เมื่อปี พ.ศ. 2519 (Narodom, 1976) โดยเขียนไว้อย่างชัดเจนในทางสนับสนุนแนวคิดที่ว่าเกาะกูดเป็นของไทย และไม่เห็นด้วยกับการลากเส้นเขตไหล่ทวีปผ่าเกาะกูดหรือโอบล้อมด้านใต้ของเกาะกูด แต่ต่อมาเจ้าโรดมรณฤทธิ์กลับมีความเห็นคล้อยตามผู้บริหารส่วนใหญ่ของกัมพูชาในการกำหนดเขตไหล่ทวีปตามที่กัมพูชาได้ประกาศอ้างสิทธิ ก็คงเพราะเหตุผลทางการเมือง ซึ่งในช่วงนั้นพรรคการเมืองที่เจ้าโรดมรณฤทธิ์เป็นหัวหน้าพรรคมีจุดยืนที่ชัดเจนในการเรียกร้องดินแดนคืนจากไทยและเวียตนามเพื่อให้ได้คะแนนนิยมในลักษณะเช่นเดียวกับที่เจ้าโรดมสีหนุพระบิดาของพระองค์ได้เคยกระทำมาแล้ว (รองพล เจริญพันธุ์, 2542

ข้างต้นแล้ว ยังมีการประกาศอ้างสิทธิเขตไหล่ทวีปในอ่าวไทยของเวียดนามและมาเลเซียตามที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 ซึ่งถือว่าการที่รัฐชายฝั่งใช้สิทธิของตนในการกำหนดเขตทางทะเลโดยการประกาศอ้างสิทธิเพียงฝ่ายเดียว การประกาศอ้างสิทธิเขตไหล่ทวีปในอ่าวไทยดังกล่าวทำให้เกิดพื้นที่ทับซ้อนทางทะเลขึ้นดังแสดงในแผนภาพที่ 16

แผนภาพที่ 16 พื้นที่ทับซ้อนทางทะเลในอ่าวไทย

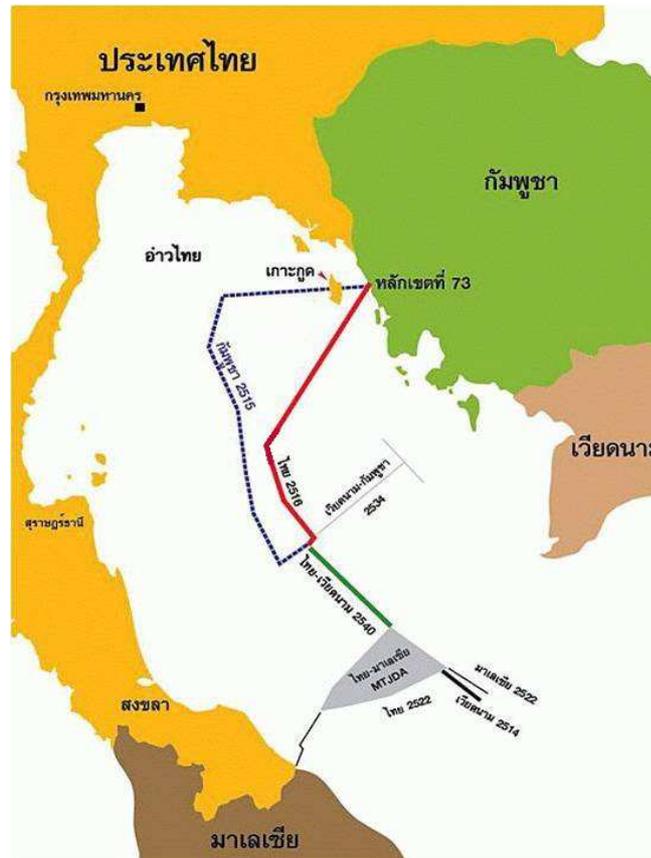

ที่มา: Thao, 1999. p. 80

สำหรับไทยและกัมพูชามีพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนทางทะเลตลอดแนวจากด้านใต้ของเกาะกูดลงมาถึงอ่าวไทยตอนล่างคิดเป็นพื้นที่ประมาณ 34,000 ตารางกิโลเมตร (กิตติ ศรีทธา, 2537 : 45) แต่ต่อมาในปี พ.ศ. 2534 เวียดนามและกัมพูชาได้มีความตกลง Working Arrangement Line โดยเส้นดังกล่าวเป็นเส้นแบ่งเขตทางทะเลระหว่างเวียดนามและกัมพูชาในอ่าวไทย ซึ่งกำหนดโดยใช้เส้นมัธยระหว่างเกาะไวของกัมพูชากับเกาะปันจิง (โตจู) ของเวียดนาม ลากจากจุดกึ่งกลางระหว่างเกาะไวกับเกาะปันจิงมาทางทิศตะวันตกเฉียงใต้จนสุดขอบไหล่ทวีปที่ทั้งสอง

ฝ่ายประกาศอ้างสิทธิตามที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 ส่งผลให้พื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนทางทะเลระหว่างไทยและกัมพูชาเหลือเพียงพื้นที่เหนือ Working Arrangement Line เท่านั้นซึ่งคิดเป็นพื้นที่ประมาณ 26,400 ตารางกิโลเมตรดังแสดงในแผนภาพที่ 17

แผนภาพที่ 17 พื้นที่ทับซ้อนทางทะเลระหว่างไทยกับกัมพูชา

ที่มา: วรศักดิ์ จันทน์, 2552.

4. หลักเขตแดนไทย-กัมพูชาที่ 73

หลักเขตแดนทางบกไทย-กัมพูชา หลักเขตที่ 73 ซึ่งเป็นหลักเขตแดนสุดท้ายที่มาจากริมทะเลที่จังหวัดตราด นับเป็นหลักเขตแดนที่มีความสำคัญมากไม่เพียงแต่เรื่องการกำหนดเขตแดนทางบก แต่มีผลต่อเรื่องการกำหนดเขตแดนทางทะเลระหว่างไทยกับกัมพูชาด้วย เนื่องจากการกำหนดเขตแดนทางทะเลไทย-กัมพูชานั้น จะต้องลากเส้นแบ่งเขตแดนทางทะเลเริ่มต้นออกจากหลักเขตนี้ไปในทะเล แต่ปัจจุบันไทยและกัมพูชายังไม่สามารถตกลงตำแหน่งที่ถูกต้องของหลักเขตนี้ได้ รายละเอียดเกี่ยวกับหลักเขตที่ 73 มีดังนี้ (สุวันชัย แสงสุขเยี่ยม, 2555)

เขตแดนทางบกระหว่างไทยกับกัมพูชาถูกกำหนดตามอนุสัญญาระหว่างสยามกับฝรั่งเศส ฉบับลงนามเมื่อวันที่ 13 ก.พ. ค.ศ. 1904 ซึ่งต่อไปเรียกว่า “อนุสัญญาสยาม-ฝรั่งเศส ค.ศ. 1904” สำหรับรายละเอียดของอนุสัญญาดังกล่าวโปรดดูในวารสารคดี อูวรรณโณ (2551 : 214-220) และ สนธิสัญญาสยาม-ฝรั่งเศส ค.ศ. 1907 โดยทั้งอนุสัญญาและสนธิสัญญาดังกล่าวได้กำหนดให้มี คณะกรรมการปักปันเขตแดนระหว่างสยามกับอินโดจีน ซึ่งต่อไปเรียกว่า “คณะกรรมการผสม” ทำหน้าที่ปักปันเขตแดน (delimitation) เพื่อกำหนดเส้นเขตแดนระหว่างสยามกับอินโดจีน โดยที่ กัมพูชาและลาวถูกรวมอยู่ในอินโดจีนซึ่งอยู่ภายใต้การปกครองของฝรั่งเศสในขณะนั้น

คณะกรรมการผสมชุดที่ 2 ซึ่งเป็นคณะกรรมการตามสนธิสัญญาสยาม-ฝรั่งเศส ค.ศ. 1907 ได้ปักปันเขตแดนร่วมกันในช่วงปี ค.ศ. 1908-1910 และได้มีการจัดทำหลักเขตแดนจำนวน 73 หลัก เขตแดนระหว่างไทยกับกัมพูชามีความยาวประมาณ 798 กม. โดยช่วงที่เป็นทิวเขาใช้สันปันน้ำ เป็นเส้นเขตแดน ช่วงที่เป็นลำน้ำใช้ลำน้ำเป็นแนวเส้นเขตแดน และช่วงที่เหลือใช้เส้นตรงระหว่าง หลักเขตแดนเป็นเส้นเขตแดน ซึ่งมีระยะทางประมาณ 524 กม. 216 กม. และ 58 กม. ตามลำดับ

คณะกรรมการผสมได้จัดทำหลักเขตแดนในภูมิภาคโดยใช้หลักไม้ ซึ่งเริ่มปักตั้งแต่ ช่องสง่า อ.ภูสิงห์ จ.ศรีสะเกษ อันเป็นรอยต่อระหว่าง จ.ศรีสะเกษ และ จ. สุรินทร์ เป็นหลักเขตแดนที่ 1 ไปตามแนวสันปันน้ำของทิวเขาพนมดงรัก ไปจนถึง อ.คลองใหญ่ จ.ตราด เป็นหลักเขตแดนที่ 73 รวมปักปันหลักเขตแดนจำนวน 73 หลัก และหลักเขตแดนย่อยอีก 2 หลักซึ่งเสริมระหว่างหลักเขตแดนที่ 22 และ 23 ซึ่งอยู่ในบริเวณ จ.สุรินทร์ ต่อมาภายหลังทั้งสองฝ่ายได้สร้างหลักเขตแดนทั้ง 73 หลักใหม่ทั้งหมดเป็นคอนกรีต โดยไม่ได้สร้างที่ตำแหน่งเดิม แต่มีการขยับไปยังตำแหน่งใกล้เคียงที่เหมาะสม พร้อมกันนี้ทั้งสองฝ่ายได้จัดทำบันทึกวาจา (Proces Verbal) การปักหลักหมายเขตแดนของแต่ละหลักเขตแดนไว้ด้วย

ตามสัญญาปักปันเขตแดนคิตท้ายสนธิสัญญาสยาม-ฝรั่งเศส ค.ศ. 1907 ในข้อ 1 ได้กำหนดเขตแดนทางบกที่เริ่มต้นจากริมฝั่งทะเลไว้ว่า “เขตแดนในระหว่างกรุงสยามกับอินโดจีนของฝรั่งเศสนั้น ตั้งแต่ชายทะเลที่ตรงข้ามจากยอดเขาสูงที่สุดของเกาะกูด เป็นหลักแล้ว ตั้งแต่นี้ต่อไปทางคว้นออกเฉียงเหนือถึงสันเขาพนมกระวาน” ดังนั้นการกำหนดหลักเขตที่ 73 จึงต้องใช้แนวเส้นจากยอดเขาที่สูงที่สุดของเกาะกูดมายังชายฝั่งทะเลเป็นหลัก

ในปี ค.ศ. 1908 คณะกรรมการผสมซึ่งขณะนั้นมี พล.อ. พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าบรรเดช และ พ.ต. กิซาด มองแกร์ เป็นประธานฝ่ายสยามและฝรั่งเศสตามลำดับ ได้มีการประชุมครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1908 ที่เมืองไพลิน โดยรายงานการประชุมในครั้งดังกล่าวตามรายละเอียดในผนวก ก ได้กล่าวถึงตำแหน่งของแนวเขตแดนชายทะเลที่อยู่ตรงข้ามจากยอดเขาที่สูงที่สุดของเกาะกูด โดยฝ่ายฝรั่งเศสยอมรับว่าเป็นชายทะเลที่อยู่ในแนวเส้นละติจูดเดียวกับยอดเขา

ที่สูงที่สุดของเกาะกู๊ด ซึ่งจะตกอยู่บริเวณทางเหนือของหมู่บ้านของอ่าวโอบยาม (Opyam) เพียงเล็กน้อย แต่ฝ่ายฝรั่งเศสอ้างเหตุผลความยุ่งยากทางการปกครองในเรื่องสำรวจและศุลกากร เนื่องจากแนวตั้งกล่าวอยู่ใกล้แหล่งชุมชนจึงไม่ต้องการให้แนวเขตแดนแบ่งหมู่บ้านออกจากกัน และขอเลื่อนตำแหน่งของแนวเขตแดนไปอยู่ที่แหลมสารพัดพิษซึ่งอยู่ห่างจากหมู่บ้านดังกล่าวมาทางเหนือในฝั่งสยามประมาณ 1-2 กิโลเมตร

ในขณะที่ฝ่ายสยามมีความเห็นว่าเส้นเขาซึ่งถือว่าเป็นเส้นเขตแดนได้สิ้นสุดอย่างชัดเจนในทะเลตรงแหลมซึ่งทำให้เกิดเป็นเขตทางเหนือของอ่าวโอบยาม จุดนี้ซึ่งอยู่ตรงข้ามโดยประมาณกับยอดสูงสุดของเกาะกู๊ดจึงควรเป็นจุดที่คณะกรรมการผสมยอมรับ นอกจากนี้ฝ่ายสยามยังชี้ให้เห็นว่าพรมแดนระหว่างฝรั่งเศสกับเบลเยียมได้ผ่านหมู่บ้านบางหมู่บ้านออกเป็นสองส่วน ถึงกระนั้นการควบคุมทางการปกครองก็ยังคงกระทำได้ ฝ่ายฝรั่งเศสยอมรับข้อเท็จจริงนี้ แต่ยังคงแย้งว่าการควบคุมของฝ่ายปกครองย่อมต้องสิ้นเปลืองเงินมากมาย และยิ่งกว่านั้นยังจะต้องจัดกำลังตำรวจไว้อีก ซึ่งในอนาคตก็จะคาดไม่ได้ว่าจะรักษาความสงบของพรมแดนที่กำลังถกเถียงกันอยู่นี้ได้

ในที่สุดฝ่ายสยามยอมรับว่าเส้นพรมแดนซึ่งจะช่วยให้การปกครองสะดวกขึ้นย่อมจะช่วยให้ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสยามและฝรั่งเศสในปัจจุบันแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ดังนั้นจึงยอมรับตำแหน่งของแนวเขตแดนไปอยู่ที่แหลมสารพัดพิษตามที่ฝ่ายฝรั่งเศสเสนอ อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่าแผนที่มาตราส่วน 1: 200,000 ระบุว่า Sector No. 1 ที่จัดทำขึ้นในช่วงปี ค.ศ. 1907-1908 ได้แสดงแนวเขตแดนสยาม-อินโดจีนจากฝั่งทะเลบริเวณหลักเขตที่ 73 แต่ไม่ได้ลงตำแหน่งหลักเขตที่ 73 ไว้

ต่อมาได้มีการประชุมคณะกรรมการผสม ครั้งที่ 5 เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน ค.ศ. 1908 ที่กรุงเทพมหานคร โดยรายงานการประชุมในครั้งนี้นำโดยนายเลอแมงง ได้บันทึกสรุปผลการกำหนดแนวเขตแดนจากการประชุมที่ผ่านมา โดยกล่าวถึงแนวเขตแดนบริเวณหลักเขตที่ 73 ว่า “เขตแดนเริ่มจากแหลมสารพัดพิษ ซึ่งตั้งอยู่บริเวณ 10 กม. ไปทางเหนือของหมู่บ้าน Snon Khuai (ปากคลองเกาะโพธิ์) จะไปจรดจุดเครื่องหมาย 192 ในรูปเดือยแล้วไปถึงต้นแม่น้ำ Huei Khamen (แม่น้ำไพลิน) โดยเลียบตามทิวเขาชายฝั่งที่มีลักษณะเป็นสันปันน้ำระหว่างลุ่มแม่น้ำชายฝั่งและลุ่มแม่น้ำคลองเกาะโพธิ์ และลุ่มแม่น้ำ Great Lake เหนือเขาภูซึ่งเป็นเขาผาแข็ง”

ในปี ค.ศ. 1909 ข้าหลวงฝ่ายสยามและข้าหลวงฝรั่งเศสได้ทำการจัดทำหลักเขตที่ 73 ตามที่คณะกรรมการผสมได้ตกลงกัน โดยใช้ต้นไม้และติดป้ายเขตแดนที่ต้นไม้ดังกล่าว พร้อมกับได้จัดทำบันทึกจากทั้งภาษาไทยและภาษาฝรั่งเศสรวมทั้งแผนผังประกอบบันทึกจากไว้เป็นหลักฐาน เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน ค.ศ. 1909 ตามรายละเอียดในผนวก จ โดยมีข้อความในส่วนที่เกี่ยวข้องดังนี้

หลักหมายเขตที่ 73,

ปักอยู่ที่แหลมสารพัดพิศข้างใต้

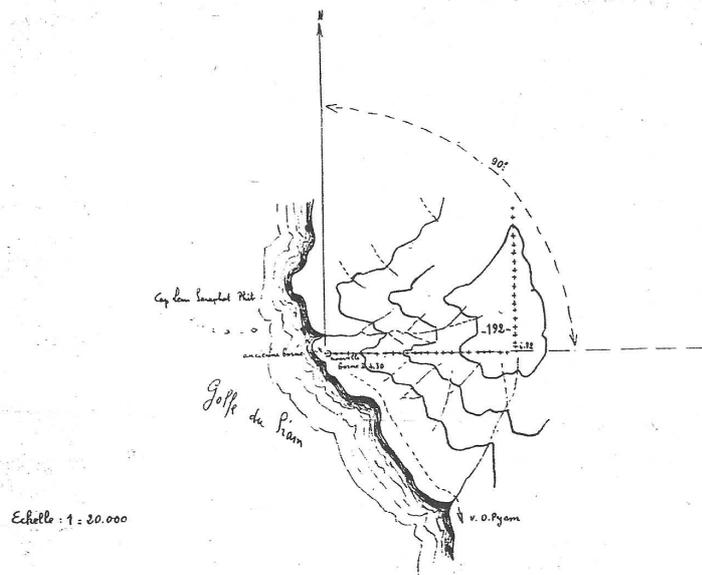
หลักหมายเขตนี้ ใช้ต้นไม้ต้นหนึ่งอยู่ที่ฝั่งทะเล ห่างจากขอบน้ำทะเลที่ขึ้นลงประมาณ 10 เมตร อยู่ข้างทิศตะวันออกเฉียงใต้ แหลมสารพัดพิศเหนือ 400 เมตร ภูเขา 25

ต้นไม้ที่ใช้ทำเป็นหลักหมายเขตรนั้น ไทยและเขมรเรียกชื่อว่าต้นพะยอม วัดโดยรอบ ต้นที่พื้นดินได้ 2 เมตร 20 เซนติเมตร วัดโดยรอบตรงที่ติดป่าได้ 1 เมตร 55 เซนติเมตร วัดสูงจากพื้นดินแผ่นเหล็กจากอุกษรเขตรแดนได้ 4 เมตร 30 เซนติเมตร

ตามที่ไม่ได้ปักหลักหมายเขตที่ตรงแหลมสารพัดพิศ ที่อยู่ข้างทิศเหนือนี้ เพราะแหลมตรงนั้นไม่ได้อยู่ตรงทิศตะวันตกแห่งหลักเขตที่ 72 และทั้งไม่ตรงตามเส้นแนวเขตรแดนด้วย เพราะฉะนั้นจึงได้มาปักหลักหมายเขตที่แหลมสารพัดพิศข้างใต้ เพื่อจะได้เป็นที่ถูกต้องตรงกันกับหลักหมายเขตที่ 72 ซึ่งได้ปักอยู่บนสันเขาสูงจากระดับน้ำทะเล 192 เมตร นั้น กับได้ทำแผนที่ชี้แจงประกอบกับคำบริบทนี้ด้วยแล้ว

ต่อมาในปี ค.ศ. 1919 ข้าหลวงฝ่ายสยามและข้าหลวงฝรั่งเศสได้ดำเนินการเปลี่ยนหลักเขตแดนเดิมทั้งหมดซึ่งเป็นเสาไม้หรือใช้การติดป้ายบนต้นไม้ซึ่งอาจสูญหายและไม่ทนทาน ให้เป็นหลักคอนกรีต พร้อมได้จัดทำบันทึกวาจาทั้งภาษาไทยและภาษาฝรั่งเศสรวมทั้งแผนผังประกอบบันทึกวาจาไว้เป็นหลักฐาน สำหรับหลักเขตที่ 73 ได้มีการดำเนินการดังกล่าวเมื่อวันที่ 9 มิถุนายน ค.ศ. 1919 ตามรายละเอียดในผนวก ฉ โดยมีข้อความในบันทึกวาจาในส่วนที่สำคัญดังนี้

แผนภาพที่ 18 แผนผังประกอบบันทึกวาจาวันที่ 9 มิถุนายน ค.ศ. 1919 แสดงตำแหน่งหลักเขตที่ 72 และ 73

ที่มา: บันทึกวาจาที่ตั้งหลักเขตแดนที่ 73 วันที่ 9 มิถุนายน ค.ศ. 1919

ด้วยตามคำสั่งของรัฐบาลซึ่งสั่งให้ข้าหลวงทั้ง 2 ฝ่าย มาจัดการปักหลักหมายเขตแดนเก่าหลักที่ 73 เปลี่ยนเป็นหลักถาวร (คอนกรีต) ตามตัวอย่างของรัฐบาลฝรั่งเศส แลเนื่องจากการบันทึกวจาหมายเลข 50 ซึ่งข้าหลวงปักหลักหมายเขตแดนทั้ง 2 ฝ่ายได้ทำกันที่ โอบยาม เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2452 (คงยึดตามแนวเขตแดนเดิม)

บัดนี้ ข้าหลวงทั้ง 2 ฝ่ายได้พร้อมกันเลือกกะที่ ให้เจ้าพนักงานก่อสร้างก่อหลักหมายเขตแดนที่ 73 ที่แหลมสารพัดพิศม์ ซึ่งตรงกับแนวเขตแดนที่เดียว ห่างจากต้นพะนองหลักเดิมไปทิศตะวันออก 4.30 เมตร ทิศานุทิศจากต้นพะนองหลักเดิม ถึงหลักใหม่ ๕๐°

ในปี พ.ศ. 2487 ผู้แทนฝ่ายไทยและฝ่ายฝรั่งเศสได้มีการบูรณะหลักเขตที่ 73 ขึ้นมาใหม่ เนื่องจากหลักเขตแดนเดิมได้สูญหายไปในช่วงสงครามอินโดจีนประมาณปี พ.ศ. 2484 พร้อมได้จัดทำบันทึกวจาทั้งภาษาไทยและภาษาฝรั่งเศสไว้เป็นหลักฐาน เมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน พ.ศ. 2487 แต่มิได้ระบุตำแหน่งที่ชัดเจนไว้ในบันทึกวจาดังกล่าว ตามรายละเอียดในผนวก ข โดยมีข้อความเฉพาะส่วนที่สำคัญดังนี้ “ผู้แทนซึ่งลงชื่อข้างท้ายนี้ได้มาพบปะกันเพื่อดำเนินการตรวจสอบเขตแดนและได้ยืนยันรับรู้ว่าหลักเขตหมายเลขที่ 73 ระหว่างตำบลไทยชื่อคลองไหย่ และตำบลอินโดจีนชื่อเกาะปอ ซึ่งได้สูญหายไปนั้น ได้ซ่อมด้วยหลักใหม่เป็นคอนกรีตตามแบบเดิมระจุดแห่งหนึ่งซึ่งผู้แทนได้ตกลงกัน”

ในปี พ.ศ. 2496 จ.ตราด ได้ทำการสำรวจหลักเขตที่ 73 พบว่าอยู่ในสภาพดีและตั้งอยู่ ณ ตำแหน่งเดิมเช่นเดียวกับปี พ.ศ. 2487 ในปี พ.ศ. 2515 ฝ่ายทหารไทยได้ทำการสำรวจสภาพหลักเขตที่ 73 พบว่าตั้งอยู่ห่างจากทะเลประมาณ 25 ม. ติดกับบ้านหาดเล็ก ซึ่งอยู่เหนือช่องทางเดินเท้าจากบ้านหาดเล็กไปบ้านโอบยาม และในปี พ.ศ. 2520 ฝ่ายทหารไทยได้ทำการสำรวจค่าพิกัดที่ตั้งหลักเขตแดนที่ 73 ในภูมิประเทศด้วยวิธีวงรอบชั้นที่ 3 พบว่ามีค่าพิกัดกริด TT 726884 ซึ่งคาดว่าเป็นที่ตั้ง ณ ตำแหน่งเดียวกันกับหลักเขตในปัจจุบัน

ในปี พ.ศ. 2534 ภายหลังจากภาวะสงครามภายในกัมพูชาได้สงบลงแล้ว หลักเขตที่ 73 ได้สูญหาย หน่วยนาวิกโยธิน กองทัพเรือไทย จึงได้สร้างขึ้นใหม่มีค่าพิกัดซึ่งเป็นหลักที่พบอยู่ในปัจจุบัน แต่การเขียนตัวอักษรบนหลักเขตแดนผิดไปจากเดิม โดยเขียนว่า “ประเทศไทย 2483” แต่ที่ถูกต้องต้องเขียนว่า “ประเทศไทย 2487”

ปัจจุบันไทยและกัมพูชายังไม่สามารถตกลงตำแหน่งที่ถูกต้องของหลักเขตนี้ได้ โดยไทยถือตำแหน่งหลักเขตที่ 73 ที่ละติจูด $11^{\circ} 39.00'$ เหนือ ลองจิจูด $102^{\circ} 55.00'$ ตะวันออก ตามประกาศกำหนดเขตไหล่ทวีปของไทยในอ่าวไทย เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม พ.ศ. 2516 ส่วนกัมพูชาถือตำแหน่งหลักเขตที่ 73 ที่ละติจูด $11^{\circ} 38.88'$ เหนือ ลองจิจูด $102^{\circ} 54.81'$ ตะวันออก ตามกฎฎีกาที่ 439-72/PRK กำหนดเขตไหล่ทวีปของกัมพูชาในอ่าวไทย เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2515

หากตำแหน่งหลักเขตที่ 73 ที่ทั้งสองฝ่ายตกลงกันได้ภายหลัง มีตำแหน่งเลื่อนเข้ามาในฝั่งไทยมากขึ้นจากตำแหน่งปัจจุบัน ไทยจะได้เขตทางทะเลที่น้อยลง ในทางตรงข้ามหากมีตำแหน่งเลื่อนเข้าไปในฝั่งกัมพูชามากขึ้นจากตำแหน่งปัจจุบัน ไทยจะได้เขตทางทะเลที่มากขึ้น ดังนั้นหลักเขตที่ 73 จึงเป็นหลักเขตแดนทางบกที่มีความสำคัญยิ่ง โดยมีผลต่อเขตแดนทางทะเลของทั้งสองฝ่าย

นอกจากนี้ตามสนธิสัญญาสยาม-ฝรั่งเศส ค.ศ. 1907 หลักเขตที่ 73 ต้องอยู่บริเวณทางเหนือของหมู่บ้านของอ่าวโอบยามเพียงเล็กน้อย แต่ฝ่ายฝรั่งเศสในคณะกรรมการผสมกลับอ้างเหตุผลความยุ่งยากทางการปกครองโดยไม่ต้องทำให้แนวเขตแดนแบ่งหมู่บ้านออกจากกัน และขอเลื่อนตำแหน่งของแนวเขตแดนดังกล่าวไปอยู่ที่แหลมสารพัดพิษซึ่งอยู่ห่างจากหมู่บ้านดังกล่าวมาทางเหนือในฝั่งสยามประมาณ 1-2 กิโลเมตรนั้น เป็นการกระทำที่ฝรั่งเศสเอาเปรียบสยามเป็นอย่างยิ่งและทำให้สยามต้องเสียดินแดนเพิ่มจากที่ได้ตกลงกันไว้ในสนธิสัญญาสยาม-ฝรั่งเศส ค.ศ. 1907 การที่ฝ่ายสยามในคณะกรรมการผสมยอมรับตำแหน่งของหลักเขตที่ 73 ตามที่ฝ่ายฝรั่งเศสเสนอในขณะนั้น คงเป็นเพราะเกรงว่าฝรั่งเศสซึ่งมีกำลังที่มากกว่าอาจนำเอาประเด็นขัดแย้งนี้มาเป็นเหตุยึดเอาดินแดนของไทยในส่วนอื่นๆ เหมือนเช่นที่ฝรั่งเศสเคยทำต่อสยามมาแล้วหลายครั้งก่อนหน้านี้ อย่างเช่น กรณีการยึดจันทบุรีและตราด เป็นต้น

ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญในพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนทางทะเลไทย-กัมพูชา

ทะเลนับเป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญ การใช้ประโยชน์จากทะเลเกิดขึ้นในหลายกิจกรรม (เผด็จศึกดี จารยะพันธุ์ และคณะ, 2550 : 9) ซึ่งอาจจัดเป็น 4 กลุ่มหลักดังนี้ กลุ่มการแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต กลุ่มการคมนาคมขนส่ง การพาณิชย์นาวีและการสื่อสาร กลุ่มการแสวงหาข้อมูลและความรู้เทคโนโลยีเกี่ยวกับทะเล และกลุ่มการสร้าง ความมั่นคงและการปกป้องผลประโยชน์ทางทะเลของประเทศ อาณาเขตทางทะเลของไทยมีมากกว่า 350,000 ตารางกิโลเมตรซึ่งคิดเป็นพื้นที่มากกว่าครึ่งหนึ่งของอาณาเขตทางบกที่มีประมาณ 513,000 ตารางกิโลเมตร โดยประกอบด้วยพื้นที่ชายฝั่งทะเลที่มีความยาวมากกว่า 2,800 กิโลเมตร น่านน้ำภายใน ทะเลอาณาเขต เขตต่อเนื่อง เขตเศรษฐกิจจำเพาะ และไหล่ทวีป

เผด็จศึกดี จารยะพันธุ์ และคณะ (2550 : 16-17) ได้ประเมินมูลค่าผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเลของไทยซึ่งหมายถึงผลประโยชน์ที่ไทยพึงได้รับจากทะเลหรือสิ่งที่เกี่ยวข้องกับทะเลทั้งภายในน่านน้ำไทยหรือน่านน้ำอื่นๆ รวมถึงชายฝั่งทะเล เกาะ ไหล่ทวีป และอากาศเหนือท้องทะเล เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีเขตทางทะเลอื่นๆ ที่ไทยสามารถใช้ประโยชน์ได้ อย่างเช่น ทะเลหลวงที่สามารถใช้ประโยชน์ในการเดินเรือ การบิน การวางสายเคเบิลและท่อใต้ทะเล การทำ

ตารางที่ 1 มูลค่าผลประโยชน์ทางทะเล (ปีที่ทำการประเมิน 2548)

มูลค่าแต่ละส่วน	หน่วย: ล้านบาท	%	หมายเหตุ
1. มูลค่าจากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง			เป็นมูลค่าที่รวบรวมได้เท่าที่มีการประเมินโดยการศึกษาวิจัยยังไม่ใช้มูลค่าที่แท้จริงทั้งหมด
1.1 ทรัพยากรที่มีชีวิต	234,608.85	3.15	
1.2 ทรัพยากรที่ไม่มีชีวิต	499,069.12	6.71	
2. มูลค่าจากกิจกรรมการใช้ทะเล			
2.1 พาณิชยนาวี	6,120,901.00	82.24	
2.2 อุตสาหกรรมต่อเนื่องต่างๆ	341,0641.30	4.58	
2.3 การท่องเที่ยว	197,390.30	2.65	
2.4 อื่นๆ	49,786.60	0.67	
รวมมูลค่าผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล	7,442,817.17	100	
3. มูลค่าผลกระทบจากกิจกรรมการใช้ทะเล			
3.1 การกัดเซาะชายฝั่ง	4,657.00		
3.2 น้ำมันรั่วไหล	1,919.11		
3.3 สึนามิ	85,084.17		
รวมมูลค่าผลกระทบจากกิจกรรมการใช้ทะเล	91,660.28		

ที่มา: เผด็จศึกดี จารยะพันธุ์ และคณะ, 2550. หน้า 17

การประมง และการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ หรือแม้กระทั่งเขตทางทะเลของประเทศอื่นที่สามารถทำ ความตกลงการใช้ประโยชน์กับไทยได้ การประเมินมูลค่าผลประโยชน์ทางทะเลดังกล่าวแบ่งเป็น 3 ส่วนสำคัญ คือ มูลค่าจากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง มูลค่าจากกิจกรรมการใช้ทะเล และ มูลค่าผลกระทบจากกิจกรรมการใช้ทะเล โดยมีรายละเอียดของมูลค่าแต่ละส่วนดังแสดงในตาราง ที่ 1

การประเมินมูลค่าผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเลดังกล่าวเป็นการประเมินโดย ภาพรวมทั้งหมด สำหรับบริเวณพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนทางทะเลไทย-กัมพูชาซึ่งมีพื้นที่ประมาณ 26,400 ตารางกิโลเมตรนั้น ไม่มีการศึกษาวิจัยที่ทำการประเมินมูลค่าผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล ในบริเวณพื้นที่ดังกล่าวเป็นการเฉพาะ อย่างไรก็ตามก็อาจประเมินมูลค่าคร่าวๆ โดยการคิดโดยใช้ สัดส่วนที่เหมาะสมจากมูลค่ารวมดังกล่าว

ในส่วนทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญในพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนทางทะเลไทย-กัมพูชามี

รายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ทรัพยากรธรรมชาติที่มีชีวิต

ทรัพยากรธรรมชาติที่มีชีวิตในพื้นที่อ่างลธิทิตบซؤونทางทะเลไทย-กัมพูชา ได้แก่ สิ่งมีชีวิตที่อาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่ดังกล่าวเช่น ปลา ปลาหมึก กุ้ง ปู หอย เป็นต้น ไทยนับเป็นประเทศที่มีการพัฒนาด้านการประมงและสินค้าประมงในลำดับต้นๆ ของโลก ปริมาณสัตว์น้ำจากการทำประมงของไทยในแต่ละปีคิดอันดับ 1 ใน 10 ของโลกมาโดยตลอด และมูลค่าสินค้าประมงส่งออกของไทยในแต่ละปีคิดอันดับ 1 ใน 5 ของโลกมาโดยตลอด ในปี พ.ศ. 2550 ไทยมีปริมาณการจับสัตว์น้ำจากการประมงทะเล 2.08 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 2.7 ของปริมาณการจับของโลก และมีการส่งออกสินค้าประมงมูลค่า 205,866.7 ล้านบาท (คณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์ วุฒิสภา, 2553 : 1)

แต่เนื่องจากไทยและกัมพูชายังไม่สามารถตกลงการแบ่งเขตแดนในพื้นที่อ่างลธิทิตบซؤونทางทะเลดังกล่าวได้ ทำให้ทั้งสองฝ่ายต้องระงับการทำประมงรวมทั้งกิจกรรมอื่นๆ ที่มีการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติที่มีชีวิตในบริเวณดังกล่าว อันทำให้ทั้งสองฝ่ายเสียโอกาสในการนำทรัพยากร ธรรมชาติที่มีชีวิตในบริเวณดังกล่าวซึ่งมีพื้นที่ถึงประมาณ 26,400 ตารางกิโลเมตร มาใช้ประโยชน์โดยเฉพาะอย่างยิ่งไทยซึ่งมีศักยภาพสูงด้านการประมงได้เสียโอกาสดังกล่าวไปอย่างมาก

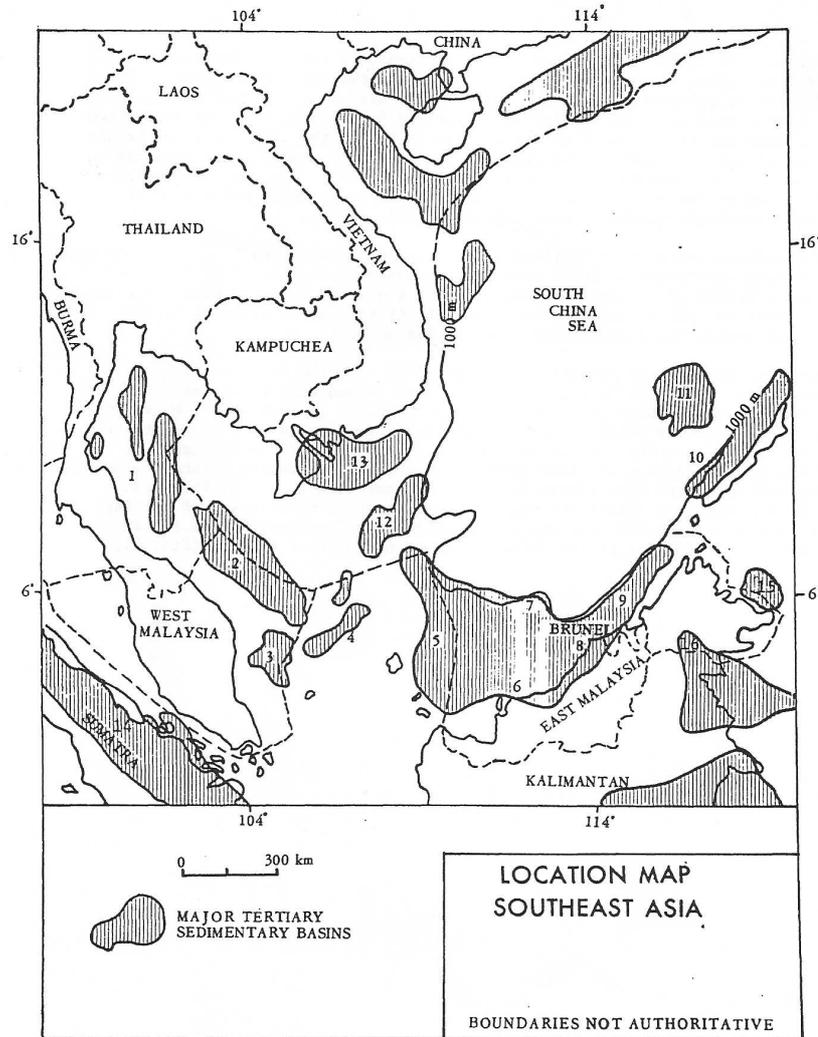
2. ทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่มีชีวิต

ทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่มีชีวิตในพื้นที่อ่างลธิทิตบซؤونทางทะเลไทย-กัมพูชา ได้แก่ ทรัพยากรปิโตรเลียม และทรัพยากรแร่ต่างๆ ซึ่งรวมถึงก้อนแมงกานีสทรงมน (manganese nodules) ที่อาจมีในไหล่ทวีปบริเวณพื้นที่ดังกล่าว (โสภณ วัฒนศิริ, 2537 : 42-43) แต่เนื่องจากทรัพยากรปิโตรเลียมน่าจะเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญและมีมูลค่าสูงกว่าทรัพยากรแร่ต่างๆ อย่างมากในบริเวณพื้นที่ดังกล่าว จึงจะพิจารณาเฉพาะทรัพยากรปิโตรเลียมในรายละเอียด

ในปี พ.ศ. 2527 Robinson (1984 : 1-14) ได้ทำการศึกษาเพื่อประเมินแหล่งทรัพยากรปิโตรเลียมที่ยังไม่ค้นพบในแอ่งตะกอนยุคเทอร์เชียรี (tertiary sedimentary basins) ของไทย ซึ่งในรายงานการศึกษาดังกล่าวได้แสดงแผนที่ของการกระจายตัวของแอ่งตะกอนยุคเทอร์เชียรีที่สำคัญในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตามแผนภาพที่ 19 ซึ่งแอ่งตะกอนยุคเทอร์เชียรีที่สำคัญเหล่านี้มีศักยภาพในการเป็นแหล่งทรัพยากรปิโตรเลียม ภายในแนวเขตไหล่ทวีปที่ไทยประกาศอ้างสิทธิ์ซึ่งเป็นบริเวณหมายเลข 1 ที่แสดงในแผนที่ดังกล่าว จะเห็นว่ามีแอ่งที่สำคัญจำนวน 4 แอ่งอยู่ในบริเวณดังกล่าว

นอกจากนี้ในรายงานการศึกษาดังกล่าวยังได้แสดงแผนที่พื้นที่ที่มีการประเมินตามแผนภาพที่ 20 โดยมีการแสดงตำแหน่งของแอ่งต่างๆ ที่อยู่ในบริเวณภายในแนวเขตไหล่ทวีปที่

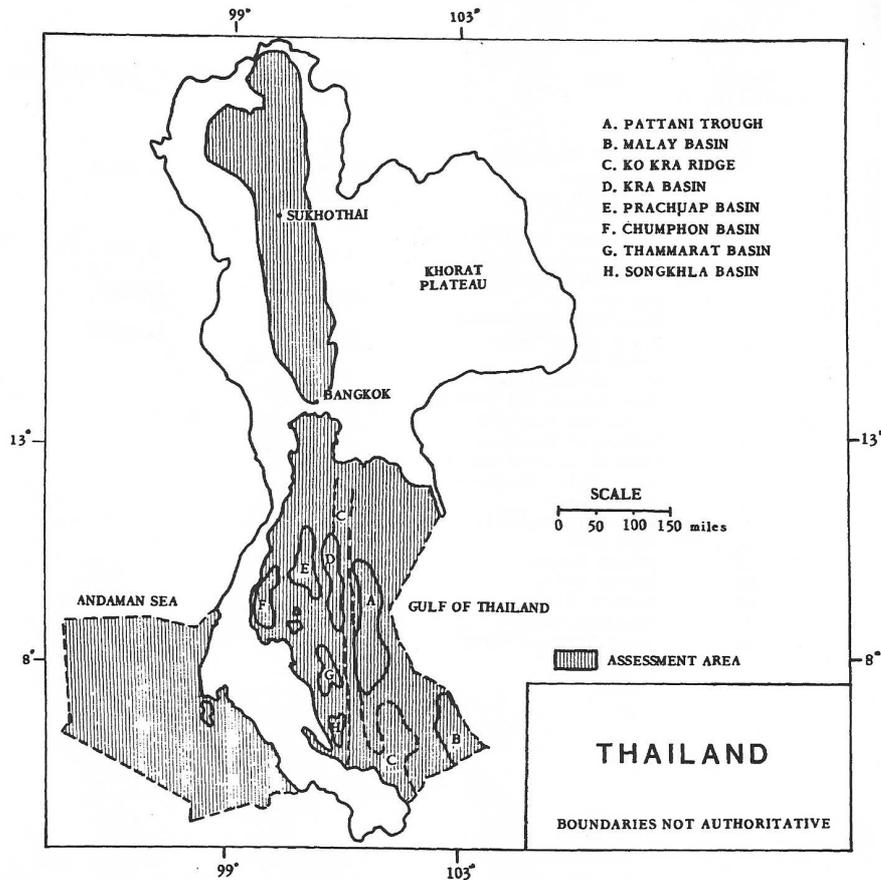
แผนภาพที่ 19 การกระจายตัวของแอ่งตะกอนยุคเทอร์เชียรีที่สำคัญในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ที่มา: Robinson, 1984. p. 4

ไทยประกาศอ้างสิทธิ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แอ่งปัตตานี (Pattani trough) และแอ่งมาเลย์ (Malay basin) ซึ่งเป็นแอ่งที่สำคัญ หากดูแผนภาพที่ 20 ประกอบแผนภาพที่ 17 จะเห็นว่าบริเวณพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนทางทะเลไทย-กัมพูชามีแอ่งปัตตานีซึ่งเป็นแอ่งที่สำคัญเพียงแอ่งเดียวที่มีบางส่วนของแอ่งอยู่ในบริเวณพื้นที่ดังกล่าว โดยส่วนของแอ่งปัตตานีดังกล่าวอยู่ด้านทิศตะวันตกของบริเวณพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนทางทะเลไทย-กัมพูชาซึ่งอยู่ใกล้กับฝั่งทะเลไทย แอ่งปัตตานีเป็นแอ่งตะกอนยุคเทอร์เชียรีมีลักษณะยาวรีวางตัวในแนวเหนือ-ใต้ มีความกว้างประมาณ 70 กิโลเมตร และยาวประมาณ 400 กิโลเมตร แอ่งปัตตานีประกอบด้วยแอ่งย่อยหลายแอ่ง เช่น แอ่งเอราวัณ แอ่งปลาทอง แอ่งไพลิน และแอ่งบรรพต เป็นต้น (กรมทรัพยากรธรณี, ออนไลน์, 2555)

แผนภาพที่ 20 ตำแหน่งของแอ่งต่างๆ ในพื้นที่ที่มีการประเมิน

ที่มา: Robinson, 1984. p. 6

ในปี พ.ศ. 2553 U.S. Geological Survey (USGS) ได้รายงานผลการประเมินแหล่งน้ำมันและแก๊สที่ยังไม่ค้นพบของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการประเมินแหล่งปิโตรเลียมของโลกของ USGS (Schenk and others, 2010) และได้มีการแสดงรูปตำแหน่งของแอ่งที่มีการสะสมตัวของน้ำมันและแก๊สรวม 23 แห่งตามแผนภาพที่ 21 สำหรับในอ่าวไทยนั้นมีแอ่งดังกล่าวอยู่จำนวน 3 แอ่ง คือ แอ่งซีโนโซอิกไทย (Thai Cenozoic Basin) อยู่ด้านเหนือของอ่าวไทย แอ่งไทย (Thai Basin) อยู่ด้านตะวันตกของอ่าวไทย และแอ่งมาเลย์ (Malay Basin) อยู่ทางด้านใต้ของอ่าวไทย

สำหรับแอ่งไทย (Thai Basin) นั้นมีแอ่งปัตตานีเป็นแอ่งย่อยที่สำคัญซึ่งอยู่ทางด้านทิศตะวันออกของแอ่งไทยดังแสดงในแผนภาพที่ 22 โดยจากรายงานการประเมินของ USGS ดังกล่าวพบว่าในบริเวณแอ่งปัตตานีนั้น สำหรับพื้นที่ประเภทน้ำมัน (oil field type) มีค่าเฉลี่ย (mean) ทรัพยากรที่ยังไม่ค้นพบทั้งหมดเป็นน้ำมันจำนวน 634 ล้านบาร์เรล เป็นแก๊สจำนวน 4,071 พันล้านลูกบาศก์ฟุต และเป็นแก๊สธรรมชาติเหลว (natural gas liquid) จำนวน 113 ล้านบาร์เรล และขนาด

แผนภาพที่ 21 ตำแหน่งของ 23 แอ่งที่มีการสะสมตัวของน้ำมันและแก๊สในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

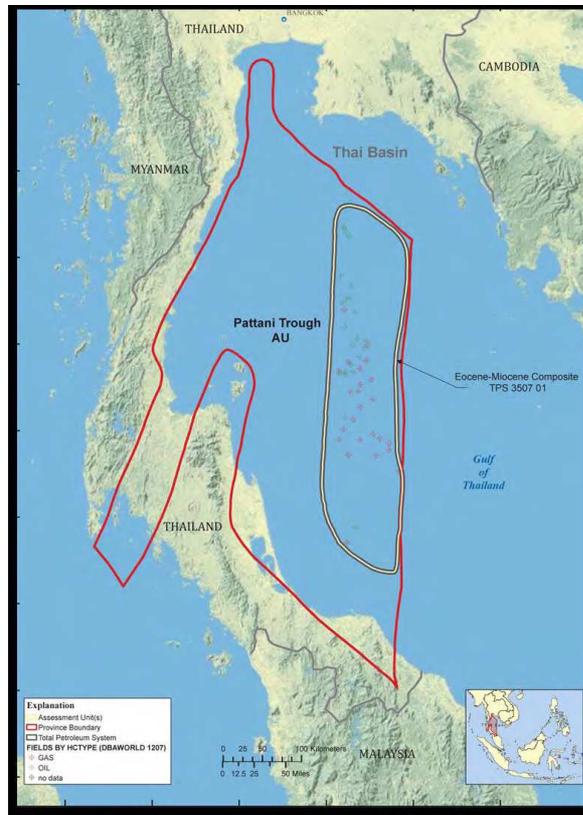

ที่มา: Schenk and others, 2010.

พื้นที่ที่คาดหวังใหญ่ที่สุด (largest expected field size) มีจำนวนน้ำมัน 80 ล้านบาร์เรล สำหรับพื้นที่ประเภทแก๊ส (gas field type) มีค่าเฉลี่ยทรัพยากรที่ยังไม่ค้นพบทั้งหมดเป็นแก๊สจำนวน 6,253 พันล้านลูกบาศก์ฟุต และเป็นแก๊สธรรมชาติเหลว (natural gas liquid) จำนวน 250 ล้านบาร์เรล และขนาดพื้นที่ที่คาดหวังใหญ่ที่สุดมีจำนวนแก๊ส 787 พันล้านลูกบาศก์ฟุต

หากดูแผนภาพที่ 22 ประกอบแผนภาพที่ 17 จะเห็นได้ชัดเจนว่าบริเวณพื้นที่อ่างลิตธิทับซ้อนทางทะเลไทย-กัมพูชาในส่วนของที่ใกล้ฝั่งทะเลของกัมพูชาไม่มีแอ่งที่สะสมตัวของน้ำมันและแก๊สที่สำคัญอยู่เลย ในขณะที่ส่วนของที่ใกล้ฝั่งทะเลของไทยมีบางส่วนของแอ่งปัตตานีอยู่เกือบตลอดแนวในบริเวณดังกล่าว

แผนภาพที่ 22 ตำแหน่งของแอ่งปัตตานีในบริเวณแอ่งไทย

ที่มา: Schenk, 2010.

การเจรจาเขตแดนทางทะเลไทย-กัมพูชา ก่อนการทำ MOU 2544

การที่ไทยและกัมพูชาประกาศกำหนดเขตพื้นที่สำรวจและแสวงหาประโยชน์จากปิโตรเลียมในบริเวณอ่าวไทยเมื่อวันที่ 23 มกราคม พ.ศ. 2511 และ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2513 ตามลำดับ ทำให้มีพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนกันในเขตพื้นที่ที่ประกาศดังกล่าว ไทยและกัมพูชาได้เริ่มเปิดการเจรจาเมื่อวันที่ 1-5 ธันวาคม พ.ศ. 2513 (วสิน ชีรเวชญาณ, 2520 : 86 ; ธนอม เจริญลาภ, 2550 : 214) แต่มิได้ทำให้ข้อขัดแย้งในเรื่องดังกล่าวเปลี่ยนแปลงไป หลังจากนั้นกัมพูชาได้ประกาศกำหนดเขตไหล่ทวีปของกัมพูชาในอ่าวไทยเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2515 ต่อมาไทยจึงได้ประกาศกำหนดเขตไหล่ทวีปของไทยในอ่าวไทยเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม พ.ศ. 2516 หลังจากนั้นในวันที่ 23 เมษายน พ.ศ. 2518 ไทยได้แจ้งผู้รับสัมปทานให้หยุดกิจกรรมในการสำรวจในพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนบริเวณไหล่ทวีปดังกล่าว จนกว่าไทยกับกัมพูชาจะตกลงกันได้ (สุรเกียรติ์ เสถียรไทย, 2553 : 92) ในปี 2540 ไทยกับกัมพูชาได้มีข้อตกลงกันว่า แต่ละฝ่ายจะไม่ดำเนินการใดๆ

ในพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนดังกล่าวอันจะเป็นการกระทบสิทธิของอีกฝ่ายหนึ่ง (สุรเกียรติ์ เสถียรไทย, 2553 : 99)

ไทยและกัมพูชาได้มีการเจรจาเรื่องเขตแดนทางทะเลหลายครั้ง จนในที่สุดเมื่อวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2544 ทั้งสองฝ่ายได้มีการลงนามรับรองบันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชา ว่าด้วยพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนทางทะเลในไหล่ทวีป (Memorandum of Understanding between the Royal Thai Government and the Royal Government of Cambodia regarding The Area of their Overlapping Maritime Claims to the Continental Shelf) ซึ่งต่อไปเรียกว่า “MOU 2544” เพื่อใช้เป็นกรอบและกลไกในการเจรจาหาข้อสรุปของการปักปันเขตและการใช้เป็นพื้นที่พัฒนาร่วมในพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนทางทะเลของทั้งสองฝ่าย แต่จนถึงปัจจุบันทั้งสองฝ่ายยังไม่สามารถตกลงหาข้อสรุปดังกล่าวได้

ก่อนการจัดทำ MOU 2544 ไทยและกัมพูชาได้มีการเจรจาเรื่องเขตแดนทางทะเลหลายครั้ง สรุปครั้งที่สำคัญได้ดังนี้ (วศิน ชีรเวชญาณ, 2520 : 86, 125-126 ; ศรัณย์ เพ็ชรพิรุณ, 2549 : 305-311 ; ถนอม เจริญลาภ, 2550 : 214 ; สิริชัย เนยทอง, 2551 ; สุรเกียรติ์ เสถียรไทย, 2553 : 29-31 ; วัชรินทร์ ยงศิริ, 2554 : 10-46 ; สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ออนไลน์, 2555)

การเจรจาครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 1-5 ธันวาคม พ.ศ. 2513 ที่กรุงเทพมหานคร ก่อนหน้านั้นเมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน พ.ศ. 2513 คณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติให้มีการเจรจาแบ่งเขตไหล่ทวีปกับกัมพูชา การเจรจาในครั้งนี้ซึ่งนับเป็นครั้งแรก ทั้งสองฝ่ายมีความเห็นที่แตกต่างกันในการอ้างสนธิสัญญาระหว่างสยามกับฝรั่งเศส ค.ศ. 1907 นอกจากนี้กัมพูชาใช้เกาะเล็กนอกฝั่งของตนเป็นจุดบนเส้นฐานซึ่งไทยเห็นว่าไม่สอดคล้องกับหลักกฎหมายระหว่างประเทศ โดยไทยอ้างหลักความได้สัดส่วน (proportionality) แต่กัมพูชาเห็นว่าไม่ใช่ปัจจัยชี้ขาด ในภาพรวมแล้วการเจรจาครั้งนี้ยังไม่ได้เข้าในเนื้อหาสำคัญเท่าใดนัก เพียงแต่ทั้งสองฝ่ายแสดงท่าทีทางกฎหมายระหว่างประเทศและแนวคิดเกี่ยวกับเส้นเขตแดนทางทะเลของตน ทั้งสองฝ่ายได้ตกลงกำหนดว่าจะมีการเจรจาทันต่อไป แต่การเจรจาอย่างเป็นทางการได้หยุดชะงักไปนานถึง 22 ปีเนื่องจากปัญหาการเมืองภายในของกัมพูชา

เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2515 กัมพูชาได้ประกาศเขตไหล่ทวีปของกัมพูชา ไทยได้พยายามประสานกับกัมพูชาเพื่อให้มีการเจรจาเกี่ยวกับเขตไหล่ทวีป เนื่องจากหน่วยงานและประชาชนไทยจำนวนมากข้องใจเส้นเขตไหล่ทวีปของกัมพูชาที่ลากมายังกลางเกาะกูดออกไปในทะเล ต่อมาเมื่อวันที่ 23 มกราคม พ.ศ. 2516 คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ปรับปรุงโครงสร้างคณะกรรมการเจรจาสิทธิและขอบเขตไหล่ทวีป โดยจอมพลประภาส จารุเสถียร ซึ่งดำรงตำแหน่ง

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในขณะนั้นเป็นประธานกรรมการ หลังจากรับหน้าที่ได้ระยะหนึ่ง จอมพลประภาส จารุเสถียร ได้หารือกับพลเอก ลอน นอล ซึ่งดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีของกัมพูชาในขณะนั้น เพื่อขอให้มีการเจรจาเรื่องเขตแดนทางทะเลระหว่างไทยกับกัมพูชา เพราะเส้นเขตไหล่ทวีปที่กัมพูชาประกาศทำให้ไทยข้องใจเกี่ยวกับสถานะของเกาะกูด พลเอก ลอน นอล ได้แจ้งว่า เส้นเขตไหล่ทวีปที่กัมพูชาประกาศเป็นไปตามการเสนอของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องและบริษัทเอกชนผู้เสนอขอรับสัมปทานแสวงหาประโยชน์จากปิโตรเลียมในเขตไหล่ทวีปของกัมพูชา กัมพูชาไม่มีความประสงค์ใดเกี่ยวกับเกาะกูดของไทยทั้งสิ้น และพร้อมที่จะให้มีการปรับปรุงเส้นดังกล่าว แต่เนื่องจากสถานการณ์ทางการเมืองในกัมพูชาไม่มั่นคงมีการปลุกระดมประชาชนและการต่อต้านรัฐบาลตลอดเวลา กัมพูชาจึงขอชะลอการเจรจาไปก่อนจนกว่าสถานการณ์ในกัมพูชาจะดีขึ้นเนื่องจากกลัวว่าจะเป็นประเด็นทางการเมืองที่นำมาใช้โจมตีรัฐบาลกัมพูชาได้ ต่อมาในเดือนเมษายน 2518 เขมรแดงได้ทำการปฏิวัติเข้ายึดอำนาจจากรัฐบาลพลเอก ลอน นอล

ต่อมาในสมัยรัฐบาล ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ช่วงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2518 นายเอียง สารี ซึ่งดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของกัมพูชา ได้มาเยือนไทยตามคำเชิญของ พลตรี ชาติชาย ชุณหะวัณ ซึ่งดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของไทยในขณะนั้น ปัญหาเขตแดนทางทะเลได้ถูกหยิบยกขึ้นมาเป็นประเด็นในการสนทนา แต่ยังไม่มีการตกลงอะไรกันเนื่องจากเขมรแดงยังไม่พร้อมที่จะเจรจาในประเด็นนี้ซึ่งมีความซับซ้อนทางเทคนิค

ต่อมาในการประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 พลเอก ชาติชาย ชุณหะวัณ นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ได้เสนอว่า การส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจไทย-กัมพูชานั้น ควรมุ่งเน้นความสำคัญในการร่วมมือกันเพื่อสำรวจแหล่งแก๊สและน้ำมันในบริเวณอ่าวไทยมากกว่าที่จะดำเนินการเจรจาตกลงกันเกี่ยวกับเขตแดนในอ่าวไทย ซึ่งก่อให้เกิดความปลอดภัยและผลประโยชน์ร่วมกันในอ่าวไทยอย่างแท้จริง คณะรัฐมนตรีเห็นชอบตามที่นายกรัฐมนตรีเสนอ และให้กระทรวงอุตสาหกรรมเป็นเจ้าของเรื่องเชิญผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่น กระทรวงการต่างประเทศ เป็นต้น โดยตั้งเป็นคณะกรรมการฝ่ายไทยเพื่อเจรจากับกัมพูชาและเวียดนาม รวมทั้งพิจารณากำหนดแนวทางการพัฒนาแหล่งปิโตรเลียมในพื้นที่คาบเกี่ยวกับประเทศดังกล่าว ทั้งนี้ให้พิจารณารูปแบบข้อตกลงระหว่างไทย-มาเลเซียเป็นแนวทาง

การเจรจาครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 14 มีนาคม พ.ศ. 2535 การเจรจาในครั้งนี้ฝ่ายไทยมีท่าทีดังนี้ ประการที่หนึ่ง สนธิสัญญาสยาม-ฝรั่งเศส ค.ศ. 1907 ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการอ้างสิทธิในเขตแดนทางทะเล ประการที่สอง ไหล่ทวีปที่กัมพูชาอ้างสิทธิทางด้านเหนือไม่มีพื้นฐานทางกฎหมายระหว่างประเทศ และไม่คำนึงถึงจุดฐานของไทย ประการที่สาม ไหล่ทวีปที่กัมพูชาอ้าง

สิทธิในแนวเหนือ-ใต้ ไม่เป็นไปตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ และประการที่สี่ ไหล่ทวีปที่กัมพูชาอ้างสิทธิไม่สอดคล้องกับหลักความได้สัดส่วนกับความยาวด้านหน้าชายฝั่ง (coastal front) ของไทยต่อของกัมพูชาซึ่งมีสัดส่วนเป็น 3.25 ต่อ 1 ในขณะที่กัมพูชาเสนอพื้นที่ไหล่ทวีปที่ทั้งสองฝ่ายอ้างสิทธิทับซ้อนเป็นพื้นที่พัฒนาร่วม (JDA) แต่ฝ่ายไทยเห็นว่าการจะทำเป็น JDA ต้องมีความกระจ่างในพื้นฐานทางกฎหมายเสียก่อน และต้องปรับเส้นอ้างสิทธิไหล่ทวีปให้ถูกต้องตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศจนเหลือเขตทับซ้อนที่แท้จริง (Genuine zone of overlap) เสียก่อน ทั้งสองฝ่ายจึงยังไม่สามารถตกลงกันได้

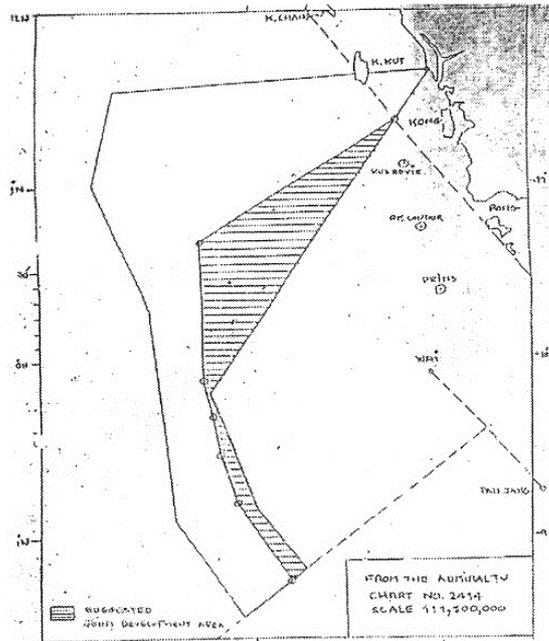
การเจรจาครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 27-28 เมษายน พ.ศ. 2538 ที่กรุงเทพมหานคร การเจรจาระดับรัฐมนตรีในครั้งนี้อย่างกัมพูชาไม่ทำที่ดังนี้ ประการที่หนึ่ง กัมพูชาไม่พิจารณาเรื่องพื้นฐานทางกฎหมายของเส้นเขตไหล่ทวีปที่ตนอ้างสิทธิ ประการที่สอง เส้นเขตไหล่ทวีปที่กัมพูชาได้อ้างสิทธิเป็นเส้นที่ไม่อาจต่อรองได้ ประการที่สาม กัมพูชาเสนอให้ทำเป็น JDA โดยมีเงื่อนไขให้แบ่งผลประโยชน์เท่ากัน และไม่มีผลกระทบต่ออ้างสิทธิและอธิปไตยของกัมพูชา รวมทั้งไม่คำนึงถึงสิทธิใดๆ ที่เคยมีมาก่อนของบุคคลที่สามเกี่ยวกับการให้สัมปทาน ในขณะที่ไทยมีท่าทีว่าควรเจรจาปักปันเขตแดนกันก่อน หรือหากจะทำ JDA ก็ต้องเป็นพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ มิใช่พื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนในปัจจุบัน เนื่องจากเขตไหล่ทวีปที่กัมพูชาประกาศอ้างสิทธิไม่สอดคล้องกับหลักกฎหมายระหว่างประเทศ ทั้งสองฝ่ายได้มีการตกลงตั้งคณะทำงานร่วมด้านเทคนิคร่วมเพื่อดำเนินการเจรจาประเด็นเทคนิคต่อไป

คณะทำงานร่วมด้านเทคนิคได้มีการประชุมเมื่อวันที่ 18-19 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 ที่กรุงเทพมหานคร ทั้งสองฝ่ายยังยืนยันทำที่พื้นฐานตามการประชุมระดับรัฐมนตรี โดยไทยได้เสนอพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนขึ้นใหม่ซึ่งจัดทำขึ้นให้สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศดังแสดงในแผนภาพที่ 23 (บริเวณที่แดงเงา) เพื่อให้กัมพูชาพิจารณาสำหรับการทำเป็น JDA แต่ยังคงตกลงกันไม่ได้

ต่อมาในการประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 2 กันยายน พ.ศ. 2540 ได้มีมติอนุมัติตามที่พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ นายกรัฐมนตรีในขณะนั้นได้เสนอให้กระทรวงการต่างประเทศประสานกับฝ่ายกัมพูชาในการจัดประชุมคณะทำงานร่วมด้านเทคนิค เพื่อพิจารณาหาข้อยุติเกี่ยวกับเส้นแบ่งเขตไหล่ทวีปที่อ้างสิทธิทับซ้อนกันโดยเร็ว เนื่องจากรัฐบาลกัมพูชามีความประสงค์จะให้ข้อยุติในเรื่องเขตแดนทางทะเลไทย-กัมพูชาโดยเร็ว แต่หลังจากอีกสองเดือน พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ ได้ลาออกจากการเป็นนายกรัฐมนตรี เรื่องการเจรจาจึงยังไม่มีความก้าวหน้าใดๆ

จากนั้นในปี พ.ศ. 2543 พลเอก มงคล อัมพรพิศิษฏ์ ซึ่งดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุดในขณะนั้น ได้รับอนุญาตจากรัฐบาลนายชวน หลีกภัย ให้มีการหารืออย่างไม่เป็นทางการกับ

แผนภาพที่ 23 พื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนซึ่งฝ่ายไทยเสนอในการประชุมเมื่อวันที่ 18-19 กรกฎาคม พ.ศ.2538

ที่มา: ศรีณย์ เพ็ชรพิรุณ, 2549. หน้า 309

กัมพูชาเกี่ยวกับปัญหาพื้นที่ไหล่ทวีปที่อ้างสิทธิทับซ้อนกันโดยไม่มีข้อผูกพันกับรัฐบาลไทย ซึ่งนำไปสู่การประชุมอย่างไม่เป็นทางการของเจ้าหน้าที่ระดับอาวุโสของทั้งสองฝ่ายเมื่อวันที่ 5 ตุลาคม พ.ศ. 2543 ที่ อ.ชะอำ จ.เพชรบุรี แต่เรื่องต้องระงับไปหลังจากนั้นเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลชุดใหม่ซึ่งมี พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544

ต่อมา นายสุรเกียรติ์ เสถียรไทย ซึ่งดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในขณะนั้นได้ทราบถึงผลการเจรจาเมื่อวันที่ 5 ตุลาคม พ.ศ. 2543 ดังกล่าว และมีความเห็นตรงกันว่าควรมีการเจรจาอย่างเป็นทางการกับกัมพูชา เนื่องจากไทยยังไม่เคยเจรจาอย่างจริงจังเพื่อแสวงหาประโยชน์ร่วมกัน ทั้งที่ได้มีการเจรจากับมาเลเซียและเวียดนามจนเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงได้จัดให้มีการเจรจาของเจ้าหน้าที่ระดับอาวุโสของทั้งสองฝ่ายต่อมา

การเจรจาครั้งที่ 4 เมื่อวันที่ 21 เมษายน พ.ศ. 2544 ที่เสียมราฐ การเจรจาอย่างไม่เป็นทางการของเจ้าหน้าที่ระดับอาวุโสของทั้งสองฝ่ายในครั้งนี้ สามารถกำหนดแนวทางเจรจาและการดำเนินการร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาการอ้างสิทธิทับซ้อนในพื้นที่ไหล่ทวีป รวมทั้งการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรปิโตรเลียมร่วมกันได้อย่างชัดเจน จนนำไปสู่การจัดทำ MOU 2544 ต่อมา

MOU 2544 และการดำเนินการหลังการลงนามรับรอง

จากการเจรจาเมื่อวันที่ 21 เมษายน พ.ศ. 2544 ได้นำไปสู่การจัดทำ MOU 2544 โดยในวันที่ 4 มิถุนายน พ.ศ. 2544 ดร.สุรเกียรติ์ เสถียรไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของไทยในขณะนั้น และนายชก อ้น รัฐมนตรีอาวุโส และประธานการปิโตรเลียมแห่งชาติกัมพูชา ได้ร่วมลงนามใน MOU 2544 โดยทั้งสองฝ่ายตกลงที่จะเสนอบันทึกความเข้าใจดังกล่าวให้รัฐบาลของทั้งสองฝ่ายพิจารณาให้ความเห็นชอบ (กระทรวงการต่างประเทศ, ออนไลน์, 2555) ต่อมา ดร.สุรเกียรติ์ เสถียรไทย และ นายชก อ้น ได้ลงนามรับรองใน MOU 2544 อย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2544 ณ กรุงพนมเปญ ในระหว่างการเยือนกัมพูชาอย่างเป็นทางการของ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น

1. สาระสำคัญของ MOU 2544

MOU 2544 เป็นบันทึกความเข้าใจที่กำหนดกรอบและกลไกในการเจรจาเพื่อให้ได้มาซึ่งความตกลงร่วมกันในการปักปันเขตแดนและการใช้พื้นที่พัฒนาร่วมในพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนทางทะเลของทั้งสองฝ่าย โดยมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

1.1 กรอบในการเจรจา ทั้งสองฝ่ายมีเจตนารมณ์โดยผ่านการเจรจาที่เร่งรัด ที่จะดำเนินการดังต่อไปนี้ไปพร้อมกัน

1.1.1 จัดทำความตกลงสำหรับการพัฒนาร่วมทรัพยากรปิโตรเลียมที่อยู่ในบริเวณพื้นที่พัฒนาร่วม (JDA) ตามที่แสดงในรูปที่ 24 ซึ่งเป็นบริเวณที่อยู่ใต้เส้นละติจูด 11° เหนือ (บริเวณใต้บริเวณที่เลงเงาในรูปที่ 24) และ

1.1.2 ตกลงการปักปันเขตแดนที่ยอมรับร่วมกันได้สำหรับทะเลอาณาเขต ใกล้เคียง ทวีป และเขตเศรษฐกิจจำเพาะในบริเวณพื้นที่ที่จะปักปันเขตแดนตามที่แสดงรูปที่ 24 ซึ่งเป็นบริเวณที่อยู่เหนือเส้นละติจูด 11° เหนือ (บริเวณที่เลงเงาในรูปที่ 24)

ทั้งสองฝ่ายมีเจตนารมณ์ที่แน่วแน่ ที่จะปฏิบัติตามข้อกำหนดของข้อ 1.1.1 และ 1.1.2 ในลักษณะที่ไม่แบ่งแยกออกจากกัน (indivisible package)

1.2 กลไกในการเจรจา เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของข้อ 1.1 ทั้งสองฝ่ายตกลงให้มีคณะกรรมการร่วมด้านเทคนิค (Joint Technical Committee: JTC) ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ของทั้งสองฝ่ายโดยการแต่งตั้งแยกกัน คณะกรรมการร่วมด้านเทคนิครับผิดชอบดำเนินการเพื่อกำหนด

1.2.1 เจ็อนไขที่ตกลงร่วมกันของสนธิสัญญาการพัฒนาาร่วม (Joint Development Treaty) ซึ่งรวมถึงพื้นฐานที่ยอมรับร่วมกันสำหรับการแบ่งค่าใช้จ่ายและผลประโยชน์

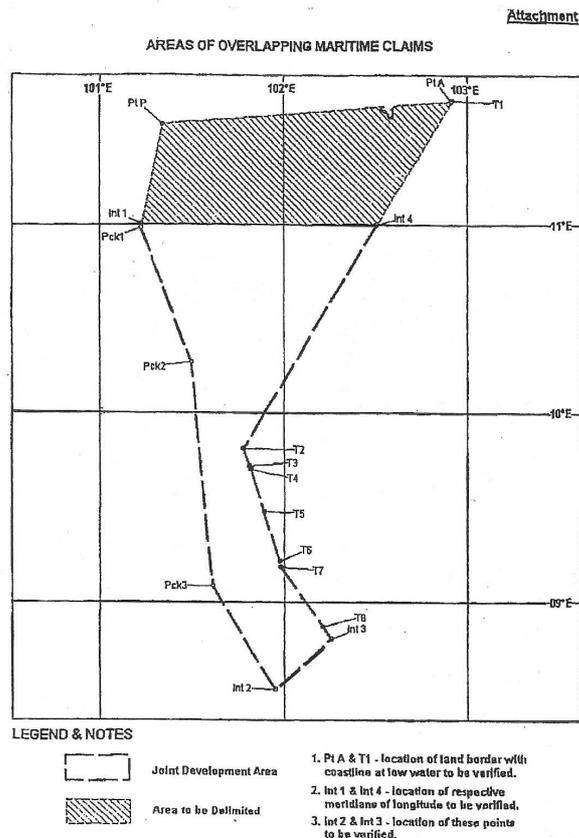
ของการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรปิโตรเลียมที่อยู่ในบริเวณพื้นที่พัฒนาร่วม และ

1.2.2 การปักปันเขตแดนที่ตกลงร่วมกันสำหรับทะเลอาณาเขต ใกล้เคียง และ เขตเศรษฐกิจจำเพาะ ซึ่งแต่ละฝ่ายอ้างสิทธิในปัจจุบันในบริเวณพื้นที่ที่จะปักปันเขตแดนให้เป็นไปตามหลักการที่นำมาใช้ได้ของกฎหมายระหว่างประเทศ

JTC จะประชุมกันอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้การดำเนินการในเรื่องดังกล่าวเสร็จสิ้นโดยเร็ว JTC อาจจัดตั้งคณะอนุกรรมการตามที่เห็นว่าเหมาะสม

1.3 การไม่กระทบต่อการอ้างสิทธิทางทะเลของแต่ละฝ่าย ภายใต้เงื่อนไขการมีผลบังคับใช้ของการปักปันเขตแดนของการอ้างสิทธิทางทะเลของทั้งสองฝ่ายในพื้นที่ที่จะปักปันเขตแดน บันทึกรความเข้าใจและการดำเนินการทั้งหมดตามบันทึกความเข้าใจจะไม่กระทบต่อการอ้างสิทธิทางทะเลของแต่ละฝ่าย

แผนภาพที่ 24 แผนที่แนบท้าย MOU 2544 แสดงพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนทางทะเล

ที่มา: แผนที่แนบท้าย MOU 2544

สำหรับรายละเอียดของ MOU 2544 โปรดดูภาคผนวก ข

จากแผนที่แนบท้าย MOU 2544 ตามรูปที่ 24 ซึ่งแสดงพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนทางทะเล นั้น จะเห็นว่าเส้นตรงที่ลากจากจุดบนสุดซึ่งเป็นจุดอ้างอิงบนฝั่งทะเลมาสัมผัสกับขอบด้านตะวันออกของเกาะกูดประมาณกึ่งกลางแล้ว จะเว้าอ้อมหลบเกาะกูดมาจนถึงประมาณกึ่งกลางของขอบด้านตะวันตกของเกาะกูด จากนั้นจึงลากตรงไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้เล็กน้อย สำหรับจุดบนสุดซึ่งเป็นจุดอ้างอิงบนฝั่งทะเล (จุด PtA & T1) จุดสองจุด (จุด Int 1 & Int 4) ที่อยู่ตรงขอบนอกทั้งสองด้านของพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนตามแนวเส้นละติจูด 11° เหนือ และจุดสองจุด (จุด Int 2 & Int3) ที่กำหนดแนวสุดเส้นปลายทางของพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนนั้น ในแผนที่แนบท้ายได้ระบุไว้ว่าตำแหน่งของจุดดังกล่าวจะถูกยืนยันต่อไป

นอกจากนั้นในวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2544 พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีของไทยในขณะนั้น กับ สมเด็จฮุน เซน นายกรัฐมนตรีของกัมพูชา ยังได้ลงนามในคำแถลงการณ์ร่วมในโอกาสการเยือนราชอาณาจักรกัมพูชาอย่างเป็นทางการของดร. ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีแห่งราชอาณาจักรไทย (Joint Communique on the occasion of the official visit to the Kingdom of Cambodia of His Excellency Dr. Thaksin Shinawatra, Prime Minister of the Kingdom of Thailand) ลงวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2544 ณ กรุงพนมเปญ ในคำแถลงการณ์ร่วมดังกล่าวมีข้อตกลงส่วนที่เกี่ยวข้องเขตแดนอยู่ 2 ข้อ ซึ่งสรุปสาระได้ดังนี้

ข้อแรก ทั้งสองฝ่ายยืนยันความมุ่งมั่นที่จะตกลงกันให้ได้อย่างรวดเร็วที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้สำหรับการจัดทำหลักเขตแดนทางบกบนพื้นฐานของมิตรภาพ ความเข้าใจซึ่งกันและกันและหลักการของความเสมอภาค และการเป็นเพื่อนบ้านที่ดี เพื่อที่จะสร้างเส้นเขตแดนแห่งสันติภาพ เสถียรภาพ และมิตรภาพที่ยั่งยืนระหว่างกัน

ข้อสอง ทั้งสองฝ่ายชื่นชมอย่างมากในความพยายามที่ได้ทำโดยทั้งสองฝ่าย และระลึกถึงการรับรองของทั้งสองฝ่ายในบันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชา ว่าด้วยพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนทางทะเลในไหล่ทวีป ซึ่งลงนามโดย ดร. สุรเกียรติ์ เสถียรไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของไทยในขณะนั้น กับ นายชก อาน รัฐมนตรีอาวุโสและรัฐมนตรีสำนักนายกรัฐมนตรีของกัมพูชา

2. การดำเนินการและการเจรจาหลังจากการลงนามรับรอง MOU 2544

หลังจากลงนามรับรอง MOU 2544 เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2544 แล้ว ได้มีการดำเนินการและการเจรจาที่สำคัญสรุปได้ดังนี้ (สุรเกียรติ์ เสถียรไทย, 2554 : 1-9 ; กระทรวงการต่างประเทศ, ออนไลน์, 2555 ; สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ออนไลน์, 2555)

2.1 การจัดตั้งคณะกรรมการร่วมด้านเทคนิค (JTC) และคณะอนุกรรมการ ได้มีการดำเนินการดังนี้

2.1.1 คณะกรรมการร่วมด้านเทคนิค (ฝ่ายไทย) คณะรัฐมนตรีซึ่งมี

พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีมติเห็นชอบตามที่กระทรวงการต่างประเทศเสนอ ให้จัดตั้งคณะกรรมการร่วมด้านเทคนิค (ฝ่ายไทย) เมื่อวันที่ 18 กันยายน พ.ศ. 2544 เพื่อเจรจาการแบ่งเขตแดนทางทะเลและเงื่อนไขในส่วนการพัฒนาาร่วมโดยเฉพาะการแบ่งปันผลประโยชน์ในพื้นที่พัฒนาร่วม ซึ่งเป็นไปตาม MOU 2544 โดยให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นประธาน ผู้อำนวยการกองกฎหมาย กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย เป็นกรรมการและเลขานุการ และมีกรรมการอื่นอีก 10 คน ทั้งนี้ให้คณะกรรมการดังกล่าวมีอำนาจในการจัดตั้งคณะอนุกรรมการในด้านต่างๆ ได้ตามความเหมาะสม สำหรับคณะกรรมการในฝ่ายกัมพูชานั้นมี นายชก อัน รัฐมนตรีอาวุโสของกัมพูชา เป็นประธาน

ต่อมาเมื่อวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2546 คณะรัฐมนตรีซึ่งมี พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีมติรับรององค์ประกอบ JTC (ฝ่ายไทย) ตามที่กระทรวงการต่างประเทศเสนอ โดยให้นายกฤษณ์ กาญจนกฤษชร์ ซึ่งพ้นจากรองปลัดกระทรวงการต่างประเทศ และในขณะนั้นดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูต ณ กรุงปารีส ยังคงปฏิบัติหน้าที่เป็นกรรมการต่อไป และให้อธิบดีกรมเชื้อเพลิงธรรมชาติหรือผู้แทน และผู้แทนกรมเชื้อเพลิงธรรมชาติ เป็นกรรมการแทนอธิบดีกรมทรัพยากรธรณีหรือผู้แทน และผู้แทนกรมทรัพยากรธรณี ตามลำดับ เนื่องจากพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 ได้แบ่งกรมทรัพยากรธรณีเดิมออกเป็นสามกรม

เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ. 2552 คณะรัฐมนตรีซึ่งมีนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีมติเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบ JTC (ฝ่ายไทย) ตามที่กระทรวงการต่างประเทศเสนอ โดยเปลี่ยนให้รองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธานแทน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และแต่งตั้งให้นายวศิน ชีรเวชญาน ที่ปรึกษากระทรวงการต่างประเทศ เป็นรองประธาน รวมทั้งเปลี่ยนกรรมการจากเดิมบุคคลที่กระทรวงการต่างประเทศมอบหมาย เป็นปลัดกระทรวงการต่างประเทศหรือผู้แทน และผู้อำนวยการกองเขตแดนจากเดิมเป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ เป็นกรรมการและเลขานุการ ตลอดจนได้มอบหมายให้นายสุเทพ เทือกสุบรรณ รองนายกรัฐมนตรีฝ่ายความมั่นคงในขณะนั้น เป็นประธานองค์ประกอบ JTC (ฝ่ายไทย) ตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวจึงประกอบด้วย

- 1) รองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย (นายสุเทพ เทือกสุบรรณ) ประธานกรรมการ
- 2) นายวศิน ชีรเวชญาน ที่ปรึกษากระทรวงการต่างประเทศ รองประธานกรรมการ
- 3) ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ หรือผู้แทน กรรมการ
- 4) อธิบดีกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กรรมการ

5) พล. ร. อ. ถนอม เจริญลาภ ที่ปรึกษารัฐบาล	กรรมการ
6) อธิบดีกรมเชื้อเพลิงธรรมชาติ หรือผู้แทน	กรรมการ
7) เจ้ากรมอุทกศาสตร์ หรือผู้แทน	กรรมการ
8) รองอธิบดีกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย หรือผู้แทน	กรรมการ
9) ผู้แทนกรมเชื้อเพลิงธรรมชาติ	กรรมการ
10) ผู้อำนวยการกองสนธิสัญญา	กรรมการ
11) ผู้อำนวยการกองกฎหมาย	กรรมการ
12) ผู้อำนวยการกองเขตแดน	กรรมการและเลขานุการ
13) เจ้าหน้าที่กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
14) เจ้าหน้าที่กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ต่อมาเมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2553 คณะรัฐมนตรีคณะรัฐมนตรีซึ่งมี นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีมติรับรองประกอบ JTC (ฝ่ายไทย) อีกครั้ง ตามที่กระทรวงการต่างประเทศเสนอ โดยให้นายสุเทพ เทือกสุบรรณ กลับมาเป็นประธานอีกครั้ง หลังจากได้ลาออกจากตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 8 ตุลาคม พ.ศ. 2552 เพื่อลงสมัครรับเลือกตั้งซ่อมเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จ.สุราษฎร์ธานี และภายหลังได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และได้รับพระบรมราชโองการแต่งตั้งเป็นรองนายกรัฐมนตรีอีกครั้งเมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2553 นอกจากนี้ยังมีมติให้นายเกรียงศักดิ์ กิตติชัยเสรี เอกอัครราชทูต ณ กรุงแคนเบอร์รา เป็นที่ปรึกษาของ JTC (ฝ่ายไทย) เนื่องจากเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายระหว่างประเทศ โดยเฉพาะในด้านกฎหมายทะเลและการแบ่งเขตทางทะเล

ล่าสุดเมื่อวันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2554 คณะรัฐมนตรีซึ่งมี นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีมติรับรองประกอบ JTC (ฝ่ายไทย) ตามที่กระทรวงการต่างประเทศเสนอ โดยให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศกลับมาเป็นประธานตามเดิม ให้เพิ่มนายพรชัย คำณวิวัฒน์ รองอธิบดีกรมอาเซียน เป็นที่ปรึกษาของ JTC (ฝ่ายไทย) และให้ตัด นายเกรียงศักดิ์ กิตติชัยเสรี เอกอัครราชทูต ณ กรุงแคนเบอร์รา ออกจากองค์ประกอบเดิม

2.1.2 คณะอนุกรรมการร่วมด้านเทคนิค (Joint Technical Sub-Committee: JTSC) ในการประชุมคณะกรรมการร่วมด้านเทคนิค (JTC) ครั้งแรก เมื่อวันที่ 6-7 ธันวาคม พ.ศ. 2544 ที่กรุงเทพมหานคร ที่ประชุมเห็นว่ามียุทธศาสตร์และเนื้อหาสาระที่ต้องพิจารณาจำนวนมาก จึงมีมติให้จัดตั้งคณะอนุกรรมการร่วมด้านเทคนิคขึ้นเพื่อทำหน้าที่ช่วยเจรจาเบื้องต้นในรายละเอียดด้านเทคนิคสำหรับการแบ่งเขตทางทะเลและรูปแบบการพัฒนาพื้นที่ร่วม โดยให้นายกฤษณ์ กาญจนกฤษร รองปลัดกระทรวงการต่างประเทศในขณะนั้นเป็นประธานฝ่ายไทย และนายวาร์ คิม ฮง

ที่ปรึกษารัฐบาลกัมพูชาด้านกิจการเขตแดนเป็นประธานฝ่ายกัมพูชา

ต่อมาฝ่ายไทยและฝ่ายกัมพูชาได้ตั้งคณะทำงานและคณะผู้เชี่ยวชาญร่วมรวม 3 คณะภายใต้ JTSC ดังมีรายละเอียดตามข้อ 2.1.3-5 และเมื่อวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2552 JTC (ฝ่ายไทย) ได้มีคำสั่งแต่งตั้งให้นายวศิน วีระเวชฎาน ที่ปรึกษากระทรวงการต่างประเทศ เป็นประธาน JTSC (ฝ่ายไทย)

2.1.3 คณะทำงานร่วมว่าด้วยระบอบการพัฒนาาร่วม (Joint Working Group on Joint Development: JWGD) แต่งตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2546 โดยมีหน้าที่ในการเจรจาเพื่อจัดทำความตกลงสำหรับการพัฒนาร่วมทรัพยากรปิโตรเลียมที่อยู่ในบริเวณพื้นที่พัฒนาร่วมซึ่งเป็นบริเวณที่อยู่ใต้เส้นละติจูด 11 ° เหนือ โดยมีมือชิบติกรมเชื้อเพลิงธรรมชาติเป็นประธานฝ่ายไทย และนายเต ดวง คารา เป็นประธานฝ่ายกัมพูชา

2.1.4 คณะทำงานร่วมว่าด้วยการแบ่งเขตแดน (Joint Working Group on Maritime Delimitation: JWGM) แต่งตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 4 กันยายน พ.ศ. 2549 โดยมีอำนาจหน้าที่ในการเจรจาการแบ่งเขตแดนสำหรับทะเลอาณาเขต ใกล้เคียง และเขตเศรษฐกิจจำเพาะในบริเวณพื้นที่ที่จะต้องแบ่งเขตแดนซึ่งเป็นบริเวณพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนที่อยู่เหนือเส้นละติจูด 11 ° เหนือ โดยมีมือชิบติกรมสนธิสัญญาและกฎหมายเป็นประธานฝ่ายไทย และนายวาร์ คิม ฮง ที่ปรึกษารัฐบาลกัมพูชา ด้านกิจการเขตแดนเป็นประธานฝ่ายกัมพูชา

2.1.5 คณะผู้เชี่ยวชาญร่วมด้านเทคนิค (Joint Technical Expert Group: JTEG) แต่งตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 4 กันยายน พ.ศ. 2549 โดยมีอำนาจหน้าที่ศึกษา วิเคราะห์ และเสนอเส้นแบ่งเขตแดนทางทะเลต่างๆ ที่เป็นไปได้สำหรับการแบ่งเขตแดนทางทะเลในบริเวณพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนที่อยู่เหนือเส้นละติจูด 11 ° เหนือ เพื่อเสนอให้ JWGM พิจารณาใช้เป็นข้อมูลต่อไป โดยมี พล ร. อ. ถนอม เจริญ ที่ปรึกษารัฐบาลไทยเป็นประธานฝ่ายไทย และนายลอง วิสาโล ผู้ช่วยรัฐมนตรี (Under-Secretary of State) กระทรวงการต่างประเทศกัมพูชาเป็นประธานฝ่ายกัมพูชา

2.2 การเจรจาและการดำเนินการหลังจากการลงนามรับรอง MOU 2544
สรุปที่สำคัญได้ดังนี้

2.2.1 การประชุมคณะกรรมการร่วมด้านเทคนิค (JTC) ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 6-7 ธันวาคม พ.ศ. 2544 ที่กรุงเทพมหานคร ในการประชุมครั้งนี้ทั้งสองฝ่ายได้มีการแสดงความคิดเห็นอย่างเปิดเผยและไว้วางใจกัน การประชุมมีเนื้อหาสาระที่ต้องพิจารณากันเป็นจำนวนมาก จึงได้มีมติให้จัดตั้งคณะอนุกรรมการร่วมด้านเทคนิค (JTSC) โดยให้นายกฤษณ์ กาญจนกูญชร รองปลัดกระทรวงการต่างประเทศในขณะนั้นเป็นประธานฝ่ายไทย และนายวาร์ คิม ฮง

ที่ปรึกษารัฐบาลกัมพูชาด้านกิจการเขตแดนเป็นประธานฝ่ายกัมพูชา และได้กำหนดเป็นการเบื้องต้นให้มีการประชุม JTSC ในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545 และการประชุม JTC ในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2545 ทั้งนี้สาระสำคัญที่ JTSC ต้องหารือกันได้แก่ เรื่องเทคนิคทางกฎหมายในการแบ่งเขตทางทะเล และรูปแบบการพัฒนาพื้นที่ร่วม

หลังจากนั้นได้มีการประชุม JTSC ในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545 ที่กรุงเทพมหานคร ตามที่กำหนด แต่รายละเอียดของการประชุมในครั้งนี้ไม่ได้มีการเปิดเผยให้สาธารณะรับทราบ

2.2.2 การประชุมคณะกรรมการร่วมด้านเทคนิค (JTC) ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 22-24 พฤษภาคม พ.ศ. 2545 ที่กรุงเทพมหานคร ในการประชุมครั้งนี้ได้พิจารณาประเด็นที่ค้างค้างจากการประชุม JTC ครั้งที่แล้ว และการประชุม JTSC ที่ได้มีขึ้นเมื่อวันที่ 18-19 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545 ทั้งสองฝ่ายต่างพอใจในความคืบหน้าในการหาข้อยุติในปัญหาที่มีความซับซ้อนและเกี่ยวข้องกับอธิปไตยของทั้งสองประเทศ และเห็นควรให้มีการประชุม JTSC ในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2545 ก่อนการประชุม JTC ประมาณเดือนกันยายน พ.ศ. 2545

แต่จนถึงปัจจุบันยังไม่มีการประชุม JTC อีกเลยหลังจากการประชุมครั้งที่ 2 แล้ว เนื่องจากในปลายเดือนมกราคม พ.ศ. 2546 ได้เกิดเหตุการณ์กลุ่มชาวกัมพูชาได้เผาสถานทูตไทย และทำลายทรัพย์สินของผู้ประกอบกิจการชาวไทยในกรุงเทพมหานคร ไทยจึงได้ลดระดับความสัมพันธ์ทางการทูตกับกัมพูชา ถึงแม้หลังจากนั้นได้มีการปรับความสัมพันธ์ทางการทูตกับกัมพูชาเป็นปกติแล้ว แต่ต่อมาในเดือนกันยายน พ.ศ. 2549 เกิดการปฏิวัติขึ้นในไทย และตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 เป็นต้นมา ไทยและกัมพูชามีปัญหาขัดแย้งกันเรื่องการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก

2.2.3 การเข้าพบหารือของนายชก อัน ในช่วงปี พ.ศ. 2545-2546 ในวันที่ 14 พฤศจิกายน พ.ศ. 2545 นายชก อัน ได้เข้าเยี่ยมคารวะ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ซึ่งอยู่ในช่วงที่นายกรัฐมนตรีกัมพูชาและภริยาเดินทางมาเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการระหว่าง 13-14 พฤศจิกายน 2545 ภายหลังจากการเข้าเยี่ยมคารวะดังกล่าว ดร.สุรเกียรติ์ เสถียรไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของไทยในขณะนั้น ได้ให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนว่า ทั้งสองฝ่ายได้แสดงความจริงใจที่จะเจรจาเรื่องพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนทางทะเล และผู้นำของทั้งสองฝ่ายมีความเข้าใจกันเป็นอย่างดี จึงทำให้เกิดความคืบหน้าในช่วงสองปีที่ผ่านมา

ต่อมาในวันที่ 22 มกราคม พ.ศ. 2546 นายชก อัน ได้เข้าพบ ดร.สุรเกียรติ์ เสถียรไทย เพื่อหารือเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาการอ้างสิทธิทับซ้อนในไหล่ทวีปไทย-กัมพูชา โดยกระทรวงการต่างประเทศของไทยได้ออกมาแถลงสรุปผลการหารือต่อสื่อมวลชนดังนี้

1. มีความคืบหน้าในการลดช่องความแตกต่างในความเห็นเกี่ยวกับการแบ่งเขตแดนในพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนเหนือเส้นละติจูด 11° เหนือ
2. มีความคืบหน้าในการพิจารณาการพัฒนาความร่วมมือในพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนได้เส้นละติจูด 11° เหนือ
3. ทั้งสองฝ่ายตกลงที่จะให้มีคณะทำงานเพื่อเริ่มศึกษากลไกการบริหารพื้นที่พัฒนา ร่วมเป็นการล่วงหน้าสำหรับเมื่อตกลงกันได้ในเรื่องการพัฒนา ร่วม ทั้งสองฝ่ายมีความพอใจที่มีความคืบหน้าในการหารือครั้งนี้ และประสงค์จะรักษาความคืบหน้าที่ดีเช่นนี้สืบเนื่องต่อไป

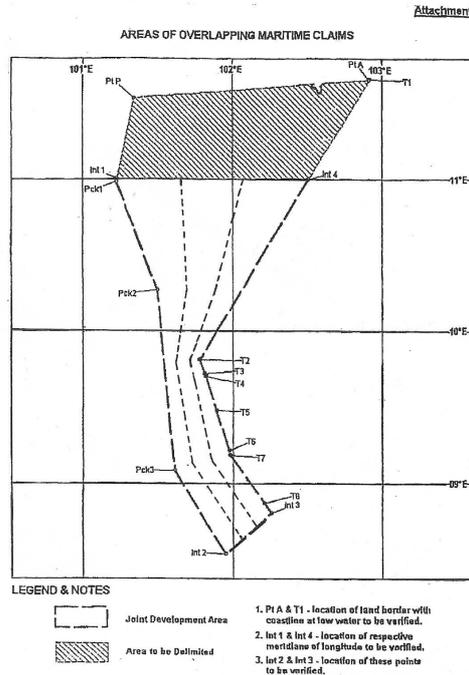
ในวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2546 ได้เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบอันเนื่องมาจากข่าวลือที่ไม่จริงในเรื่องคำให้สัมภาษณ์ของนางสาวสุนันท์ คงยิ่ง คาราชื่อดังของไทย ที่ว่านครวัดเป็นสมบัติของไทย กลุ่มชาวกัมพูชาได้เผาสถานทูตไทย และทำลายทรัพย์สินของผู้ประกอบการกิจการชาวไทยในกรุงพนมเปญ ไทยจึงได้ลดระดับความสัมพันธ์ทางการทูตกับกัมพูชา โดยการเรียกเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงพนมเปญ กลับประเทศ และขอให้เอกอัครราชทูตกัมพูชาประจำประเทศไทยออกจากประเทศไทยโดยเร็ว หลังจากนั้นได้มีการฟื้นฟูความสัมพันธ์ระหว่างกันเป็นขั้นตอน จนเมื่อวันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2546 พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร และนายสุน เซน นายกรัฐมนตรีของทั้งสองประเทศได้พบปะและหารือกัน ณ กรุงเทพมหานคร และได้ร่วมกันแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนว่า ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกัมพูชาได้เข้าสู่ระดับปกติแล้ว ทั้งสองฝ่ายถือว่าเรื่องที่ผ่านมาเป็นฝันร้ายและอุบัติเหตุ และจะไม่เกิดขึ้นอีก จากเหตุการณ์ความไม่สงบดังกล่าวมีผลทำให้การเจรจาเรื่องพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนทางทะเลไทย-กัมพูชาต้องขาดช่วงไป

2.2.4 การประชุมคณะทำงานร่วมว่าด้วยระบอบการพัฒนา ร่วม

(JWGJD) จนถึงปัจจุบัน JWGD ได้มีการประชุมแล้วเพียง 5 ครั้งซึ่งมีขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2546-2550 โดยครั้งสุดท้ายประชุมเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2550 ฝ่ายไทยได้เสนอแบ่งพื้นที่พัฒนา ร่วมซึ่งเป็นพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนบริเวณที่อยู่ใต้เส้นละติจูด 11° เหนือ ออกเป็น 3 เขตดังแสดงตามแผนภาพที่ 25 โดยเสนอให้สัดส่วนการแบ่งผลประโยชน์ ไทย : กัมพูชา สำหรับเขตตรงกลางเป็น 50:50 เขตที่อยู่ใกล้ฝั่งไทยเป็น 90:10 และเขตที่อยู่ใกล้ฝั่งกัมพูชาเป็น 10: 90 แต่ทั้งสองฝ่ายยังไม่สามารถตกลงกันได้

2.2.5 การประชุมระดับรัฐมนตรีและเจ้าหน้าที่ระดับสูงของไทยและกัมพูชา เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ. 2549 ในโอกาสที่ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีไทยในขณะนั้น ได้เยือนกัมพูชาอย่างเป็นทางการตามคำเชิญของนายสุน เซน นายกรัฐมนตรีกัมพูชา ในที่ประชุมครั้งนี้ได้มีการหารือเรื่องการทำให้เกิดความคืบหน้าในการเจรจาแบ่งเขตทางทะเลและการพัฒนา ร่วมในพื้นที่ไหล่ทวีปที่ไทยกับกัมพูชาอ้างสิทธิทับซ้อนกัน

แผนภาพที่ 25 พื้นที่พัฒนาร่วมที่ฝ่ายไทยเสนอให้แบ่งออกเป็น 3 เขต

ที่มา: ศิริชัย เนยทอง, 2551.

เพื่อให้ทั้งสองฝ่ายสามารถบรรลุข้อยุติระหว่างกันได้ตามกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งจะช่วยให้ทั้งสองฝ่ายสามารถร่วมมือกันสำรวจและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรใต้ทะเลได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ผลของการประชุมครั้งนี้ไม่ได้ถูกเปิดเผยต่อสาธารณะ ต่อมารัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ได้ถูกปฏิวัติเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 จึงทำให้การเจรจาในเรื่องนี้ขาดช่วงลง

แต่ต่อมาเมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 หนังสือพิมพ์พนมเปญโพสต์ (Phnom Penh Post, Online, 2011) ได้อ้างการเปิดเผยของวิกิลีกส์ (www.wikileaks.org) รายงานว่า เอกสารลับทางการทูตของกระทรวงการต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาเมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2550 ให้รายละเอียดการเยือนของสภาธุรกิจสหรัฐอเมริกา-อาเซียน (US-ASEAN Business Council) ที่ไปกรุงพนมเปญ โดยผู้แทนของโคโนโคฟิลลิปส์ (Conoco Phillips) ซึ่งเป็นบริษัทยักษ์ใหญ่ด้านพลังงานของสหรัฐอเมริกาได้เรียกร้องให้รัฐบาลกัมพูชาแก้ปัญหาข้อพิพาทกับประเทศไทยสำหรับพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนในอ่าวไทย โดยบริษัทดังกล่าวมีสัญญาสำหรับการแสวงหาประโยชน์ในพื้นที่ดังกล่าวเป็นเวลาใกล้ 10 ปีแล้ว ในการประชุมครั้งนั้น นายเกา คิม ฮอรัน (Kao Kim Hourm) เจ้าหน้าที่ระดับสูงของกระทรวงการต่างประเทศของกัมพูชา ได้แจ้งบริษัทดังกล่าวว่า รัฐบาลไทยและกัมพูชาเกือบได้ข้อยุติของข้อพิพาทแล้วก่อนที่รัฐบาลของ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร

จะถูกปฏิบัติ และได้กล่าวอีกว่า ทั้งสองประเทศเห็นพ้องกันในหลักการการแบ่งสัดส่วนรายได้ ไทย : กัมพูชา สำหรับเขตตรงกลางเป็น 50: 50 เขตที่อยู่ใกล้ฝั่งไทยเป็น 80:20 และเขตที่อยู่ใกล้ฝั่ง กัมพูชาเป็น 20: 80 โดยในขณะนั้นเขาคิดว่า การเจรจาเพิ่มเติมอีกหกเดือนน่าจะได้ข้อยุติในเรื่องนี้

นอกจากนี้วิกิลีกส์ยังเปิดเผยว่า เซฟรอน (Cheron) ซึ่งเป็นบริษัทผู้รับสัมปทานพัฒนาบล็อกร A นอกชายฝั่งของกัมพูชา สนใจเป็นอย่างมากในการได้รับสิทธิสำหรับบล็อกรในพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนดังกล่าว โดยนายเกร์ ฟลาเฮอร์ตี้ (Gary Flaherty) ผู้จัดการทั่วไปด้านการสำรวจของเซฟรอนได้กล่าวด้วยว่า พื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนดังกล่าวเป็นหนึ่งในพื้นที่ที่ดีที่สุดในโลกสำหรับการสำรวจ และมันจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขนาดใหญ่สำหรับกัมพูชา หนังสือพิมพ์พนมเปญโพสต์ได้รายงานต่ออีกว่า ข้อมูลที่ถูกเปิดเผยนี้ได้เผยให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่าง พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร กับกัมพูชา โดยในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2552 การไปเยือนกรุงพนมเปญของ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ถูกมองโดยผู้สังเกตการณ์ส่วนใหญ่ว่าเป็นการสานต่อของ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร และนายฮุน เซน ในการใช้กันและกันเพื่อประโยชน์ส่วนตัว

2.2.6 การหารือข้อราชการของนายสมัคร สุนทรเวช กับสมเด็จฯ ฮุน

เซน ในปี พ.ศ. 2551 นายสมัคร สุนทรเวช นายกรัฐมนตรีไทยในขณะนั้นได้หารือข้อราชการกับสมเด็จฯ ฮุน เซน ในการเยือนกัมพูชาอย่างเป็นทางการระหว่างวันที่ 3-4 มีนาคม พ.ศ. 2551 เนื่องในโอกาสที่นายสมัคร สุนทรเวช เข้ารับตำแหน่ง กระทรวงการต่างประเทศของไทยได้แถลงผลการเยือนกัมพูชาในครั้งนี้ว่า ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี และผลการหารือทวิภาคีที่สำคัญได้แก่ การเจรจาแบ่งเขตทางทะเลและการพัฒนาร่วมในพื้นที่ไหล่ทวีปที่ทั้งสองฝ่ายอ้างสิทธิ์ทับซ้อนกัน และการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก เป็นต้น

ต่อมาในวันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2551 นายนพดล ปัทมะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในขณะนั้นได้แถลงข่าวต่อสื่อมวลชนว่า นายกรัฐมนตรีของไทยและกัมพูชาได้มอบหมายให้ตนกับนายชก อัน รองนายกรัฐมนตรีของกัมพูชา เร่งเจรจากันเพื่อหาข้อยุติในการจัดทำพื้นที่พัฒนาร่วม และคาดว่าทั้งสองฝ่ายน่าจะสามารถตกลงกันได้ในเรื่องพื้นที่ไหล่ทวีปที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนกันและการแบ่งผลประโยชน์จากการพัฒนาร่วมกันดังกล่าว โดยเร็ว กระทรวงการต่างประเทศจะร่วมกับกระทรวงพลังงานเพื่อเริ่มการเจรจาในเรื่องดังกล่าวกับกัมพูชา โดยเร็ว ทั้งนี้เรื่องดังกล่าวถือเป็นวาระสำคัญของไทย

อย่างไรก็ตามแม้ฝ่ายไทยได้พยายามเสนอให้มีการจัดประชุม JWGM และ JTEG ช่วงต้นปี พ.ศ. 2551 แต่ฝ่ายกัมพูชามีได้ตอบสนองต่อข้อเสนอของฝ่ายไทยดังกล่าวโดยให้เหตุผลว่าไม่สะดวก

2.2.7 การพบหารือข้าราชการของนายนพดล ปัทมะ กับนายชก อัน

ในปี พ.ศ. 2551 นายนพดล ปัทมะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในขณะนั้นได้พบหารือข้าราชการกับนายชก อัน รองนายกรัฐมนตรีของกัมพูชา เมื่อ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2551 ในโอกาสการเข้าร่วมพิธีเปิดเส้นทางหมายเลข 48 (เกาะกง-สเรอัมเบิล) ของกัมพูชา ณ จังหวัดเกาะกง ซึ่งมีนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ รองนายกรัฐมนตรีของไทยในขณะนั้น เป็นประธานร่วมกับสมเด็จพระอนุชา โดยนายนพดล ปัทมะ ได้แถลงข่าวต่อสื่อมวลชนว่า ทั้งสองฝ่ายได้มีการหารือใน 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นที่หนึ่ง พื้นที่ไหล่ทวีปที่ทั้งสองฝ่ายอ้างสิทธิทับซ้อนกัน ฝ่ายไทยยืนยันว่า จะต้องบรรลุความตกลงในเรื่องการแบ่งเขตทางทะเลและการจัดทำพื้นที่พัฒนาร่วมไปพร้อมกัน โดยแบ่งแยกไม่ได้ สำหรับพื้นที่พัฒนาร่วมนั้น ทั้งสองฝ่ายมีข้อเสนอที่แม้จะแตกต่างกัน แต่มีแนวโน้มว่าจะหาข้อสรุปได้ ทั้งนี้ในสัปดาห์หน้า คณะทำงานร่วมว่าด้วยการแบ่งเขตแดน คณะทำงานร่วมว่าด้วยระบอบการพัฒนาาร่วม และคณะผู้เชี่ยวชาญร่วมด้านเทคนิคของฝ่ายกัมพูชา จะเดินทางมาประเทศไทยเพื่อหารือกับฝ่ายไทยเพื่อขับเคลื่อนเรื่องนี้ต่อไป ประเด็นสอง การขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกโดยกัมพูชา ฝ่ายไทยยืนยันท่าทีในการสนับสนุนในหลักการสำหรับการขึ้นทะเบียนดังกล่าว แต่จำเป็นต้องมีการหารือถึงพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนกัน บริเวณรอบตัวปราสาทซึ่งทั้งสองฝ่ายยังมีความเห็นต่างกัน นายนพดล ปัทมะ กล่าวย้ำต่อสื่อมวลชนด้วยว่า การเจรจาในสองประเด็นดังกล่าวเป็นการเจรจาที่แยกออกจากกัน โดยไม่มีความคิดที่จะเอาพื้นที่บริเวณรอบปราสาทพระวิหารไปแลกเปลี่ยนกับน้ำมันและแก๊สธรรมชาติในพื้นที่ไหล่ทวีปที่อ้างสิทธิทับซ้อนกัน

ต่อมาในวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2551 นายนพดล ปัทมะ นายชก อัน ในฐานะผู้แทนรัฐบาลของทั้งสองประเทศ ได้ลงนามรับรองคำแถลงการณ์ร่วมไทย-กัมพูชา (Joint Communique) เกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก แต่ใน 27 มิถุนายน พ.ศ. 2551 ศาลปกครองกลางของไทยได้มีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวห้ามมิให้อ้างหรือใช้ประโยชน์คำแถลงการณ์ดังกล่าว ต่อมาในวันที่ 7 กรกฎาคม พ.ศ. 2551 คณะกรรมการมรดกโลกได้มีมติให้ขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก ทั้งๆที่ฝ่ายไทยได้คัดค้าน ส่งผลให้ชาวไทยจำนวนมากเกิดความไม่พอใจในเรื่องดังกล่าว และทำให้เกิดความตึงเครียดระหว่างไทยกับกัมพูชาตั้งแต่นั้นมา โดยเกิดข้อพิพาทเรื่องเขตแดนและการสู้รบกันในเวลาต่อมา ในวันที่ 10 กรกฎาคม พ.ศ. 2551 นายนพดล ปัทมะ ได้แถลงข่าวแสดงความรับผิดชอบด้วยการลาออกจากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศโดยมีผลตั้งแต่วันที่ 14 กรกฎาคม 2551 เป็นต้นไป การเจรจาเรื่องพื้นที่ไหล่ทวีปที่ทั้งสองฝ่ายอ้างสิทธิทับซ้อนกันจึงได้ขาดช่วงไปอีกครั้ง

2.2.8 การหารือข้อราชการของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ กับสมเด็จฯ

สุน เชน ในปี พ.ศ. 2552 นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรีไทยในขณะนั้น ได้หารือข้อราชการกับสมเด็จฯ สุน เชน ในโอกาสการเยือนกัมพูชาอย่างเป็นทางการในวันที่ 12 มิถุนายน พ.ศ. 2552 ตามคำเชิญของสมเด็จฯ สุน เชน เพื่อกระชับความสัมพันธ์อันดีและขยายความร่วมมือระหว่างสองประเทศ โดยในครั้งนี้ได้มีการหารือปัญหาสำคัญต่างๆ ซึ่งรวมถึงปัญหาเขตแดนทางบกและทางทะเลด้วย แต่ไม่ได้มีการเปิดเผยรายละเอียดของผลการหารือดังกล่าวต่อสาธารณะ

ต่อมาในวันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ. 2552 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบ JTC (ฝ่ายไทย) ตามที่กระทรวงการต่างประเทศเสนอ โดยเปลี่ยนให้รองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธานแทนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และได้มอบหมายให้นายสุเทพ เทือกสุบรรณ รองนายกรัฐมนตรีฝ่ายความมั่นคงในขณะนั้น เป็นประธาน ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในข้อ 2.1.1

2.2.9 การหารือของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ กับสมเด็จฯ สุน เชน

และนายชก อัน หลังจากที่นายสุเทพ เทือกสุบรรณ รองนายกรัฐมนตรีไทยในขณะนั้น ได้รับแต่งตั้งให้เป็นประธาน JTC (ฝ่ายไทย) นายสุเทพ เทือกสุบรรณ ได้มีโอกาสพบกับสมเด็จฯ สุน เชน สองครั้ง ครั้งแรกเมื่อวันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ. 2552 นายสุเทพ เทือกสุบรรณ พร้อม พล.อ. ประวิตร วงษ์สุวรรณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมในขณะนั้น ได้ไปพบกับสมเด็จฯ สุน เชน ที่กรุงพนมเปญ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ ได้เปิดเผยภายหลังที่องค์การปิโตรเลียมแห่งชาติกัมพูชา ได้ออกแถลงการณ์ลงวันที่ 30 สิงหาคม พ.ศ. 2554 ว่ามีการพบกันอย่างลับๆ 2 ครั้งระหว่างนายสุเทพ เทือกสุบรรณ กับ นายชก อัน เพื่อเจรจาเกี่ยวกับพื้นที่ไหล่ทวีปที่ทั้งสองฝ่ายอ้างสิทธิทับซ้อนกัน ว่า (ทีมข่าวหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, 2554 : 16) ในการพบกันครั้งนั้นได้หารือกับสมเด็จฯ สุน เชน เรื่องการแลกเปลี่ยนนักโทษที่สมเด็จฯ สุน เชน เคยรับปากกับนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ไว้ ซึ่งภายหลังกัมพูชาได้ปล่อยนักโทษชาวไทยมุสลิมกลับมาสองคน ครั้งที่สองเมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ. 2552 นายสุเทพ เทือกสุบรรณ ในฐานะผู้แทนรัฐบาลไทยได้เดินทางไปร่วมพิธีเปิดถนนหมายเลข 67 (ช่องสง่า-อันลองเวง-เสียมราฐ) ที่จังหวัดเสียมราฐ ตามคำเชิญของสมเด็จฯ สุน เชน ในการพบกันครั้งนี้ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ ได้เปิดเผยภายหลังเช่นกันว่า สมเด็จฯ สุน เชน ได้แจ้งกับตนว่า นายชก อัน ไม่ได้มาด้วย และนายชก อัน จะเป็นผู้เจรจากับตนในเรื่องต่างๆ

นายสุเทพ เทือกสุบรรณ จึงได้พยายามติดต่อดำเนินการกับนายชก อัน จนในวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2552 นายสุเทพ เทือกสุบรรณ จึงได้พบหารือกับนายชก อัน ที่ฮ่องกง เป็นครั้งแรก ซึ่งนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ได้เปิดเผยภายหลังเช่นกันว่า ได้มีการหารือเพื่อขอให้มีการจัดการประชุมขึ้นเพื่อเจรจาในเรื่องที่ค้างอยู่จากรัฐบาลก่อนๆ โดยมีเรื่องพื้นที่พัฒนาร่วมในทะเลอยู่

ด้วย ซึ่งนายชก อัน ได้แจ้งสิ่งที่ได้เจรจากับรัฐบาลก่อนๆ ไว้แล้วให้ทราบว่า สำหรับพื้นที่พัฒนา
 ร่วมกัน ได้มีการแบ่งเป็นโซนๆ โซนที่ใกล้ฝายไหน ฝายนั้นจะได้แบ่งผลประโยชน์มากกว่า ส่วน
 โซนที่อยู่ตรงกลางให้แบ่งผลประโยชน์ฝายละครึ่ง แต่ความเห็นส่วนตัวของนายชก อัน แล้ว
 อยากให้แบ่งเป็นตารางหมากรุกแล้วแต่ละฝายจับฉลากว่าฝายใดได้ตรงไหน นายสุเทพ เทือก
 สุปรรณ จึงได้แจ้งนายชก อัน ว่า ทั้งหมดต้องไปเจรจาที่ประเทศไทย ซึ่งตนเมื่อเดินทางกลับไทย
 แล้ว จะจัดทำกรอบเจรจาเพื่อเสนอขอความเห็นชอบจากรัฐสภาไทย หากได้รับความเห็นชอบจาก
 รัฐสภาแล้ว จะได้สามารถดำเนินการต่อไป และนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ได้เสนอด้วยว่าพื้นที่
 รอบๆ เขาพระวิหารน่าจะเอามาทำเป็นพื้นที่พัฒนาร่วมในลักษณะเดียวกันด้วย นอกจากนี้ นายสุ
 เทพ เทือกสุบรรณ ได้เปิดเผยด้วยว่า นายชก อัน บอกว่าจะไม่เจรจาเรื่องเขาพระวิหารและเรื่อง
 เกาะกูด แต่ตนได้แย้งเรื่องเกาะกูดว่า การจะแยกพื้นที่ทางบกและทางน้ำเป็นหลักที่ทำได้ แต่จะ
 แยกเกาะไม่ได้เนื่องจากมีปัญหาที่กัมพูชาลากเส้นผ่าเกาะกูด เมื่อเดินทางกลับไทยแล้ว ได้ทำ
 หนังสือเชิญนายชก อัน อย่างเป็นทางการให้มาร่วมประชุมที่ประเทศไทย แต่ไม่ทันมี
 ความก้าวหน้า ได้เกิดความสัมพันธ์ที่ไม่ดีระหว่างสองประเทศขึ้นก่อน จนทำให้คณะรัฐมนตรีไทย
 มีมติให้ยกเลิก MOU 2544

ครั้งที่สองเมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม พ.ศ. 2553 ที่คุนหมิง ประเทศจีน นายสุ
 เทพ เทือกสุบรรณ และ นายชก อัน ได้รับเชิญให้พูดในการประชุม ICAPP Conference on
 Poverty Alleviation ซึ่งพรรคคอมมิวนิสต์จีนเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม และมีพรรคการเมืองใน
 เอเชียเข้าร่วมประชุม 58 ประเทศ ทั้งสองจึงได้พบกัน สำหรับการเดินทางไปจีนในครั้งนี้
 นายกรัฐมนตรีเป็นผู้มอบหมายให้ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ เดินทางไปเจรจาช้อราชการกับรัฐบาล
 จีน ในช่วงระหว่างวันที่ 16-23 กรกฎาคม พ.ศ. 2553 นายสุเทพ เทือกสุบรรณ ได้เปิดเผยภายหลัง
 เช่นกันว่า ในการประชุมดังกล่าว นายชก อัน เป็นผู้แทนของกัมพูชา จึงได้มีการนัดคุยกัน ซึ่งคุ
 ยกันตามมารยาทและถามทุกข์สุขกัน ซึ่งในช่วงนั้นความสัมพันธ์ไทย-กัมพูชาไม่ค่อยดี จึงได้ยืนยัน
 ว่าประเทศไทยต้องการแก้ไขปัญหาคือความสัมพันธ์ที่ไม่ดีของทั้งสองประเทศโดยวิธีเจรจา หาก
 สะดวกเมื่อใดขอให้เห็นมา ไทยพร้อมเป็นเจ้าภาพ ต่อมานายชวนนท์ อินทรโกมาลย์สุต อดีต
 เลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ได้ออกมายืนยันว่า (พิมพ์ข่าวหนังสือพิมพ์
 ไทยรัฐ, 2554 : 11) การพบกันของทั้งสองคนในครั้งนั้น ตนเองได้ไปด้วย และไม่ได้มีการหารือ
 ลับอย่างที่เป็นข่าว หลังจากนั้นในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2553 ตนได้ให้กระทรวงการต่างประเทศทำ
 หนังสืออย่างเป็นทางการเชิญ นายชก อัน มาประชุมที่ประเทศไทย โดยในจดหมายดังกล่าวนี้
 ไม่ได้กล่าวถึงเรื่องประโยชน์ในพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนทางทะเล แต่กล่าวถึงเรื่องความร่วมมือใน
 การพัฒนาร่วมกัน เนื่องจากมีเหตุการณ์ทางการเมืองขึ้นก่อน นายชก อัน จึงไม่ได้เดินทางมา

ต่อมาในวันที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2554 สมเด็จพระ สุน เชน ได้ออกมากล่าวเกี่ยวกับกรณีมีข่าวการเปิดเผยข้อมูลการเจรจาต่อรองระหว่างนายสุเทพ เทือกสุบรรณ กับนายชก อัน เรืองน้ำมันและแก๊สในพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนทางทะเลไทย-กัมพูชา ซึ่งสรุปได้ว่า (ทีมข่าวหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ, 2554 : 13) ในสมัยรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นั้น ได้เปิดเจรจาอย่างเปิดเผยกับกัมพูชาโดยมีคณะทำงานร่วม 2 คณะ คณะหนึ่งเกี่ยวกับการกำหนดเขตแดนทางทะเลและอีกคณะหนึ่งเกี่ยวกับพื้นที่พัฒนาร่วม การเจรจานั้นจนถึงเวลานี้ไม่ว่ากับรัฐบาลชุดไหนของไทยก็ตาม ยังไม่มีความเห็นชอบอะไรทั้งสิ้น มีการเสนอแบ่งสัดส่วนผลประโยชน์ กัมพูชา : ไทย ออกเป็น 3 เขต เขตตรงกลางแบ่ง 50:50 เขตอยู่ใกล้ไทยตอนแรกเสนอแบ่ง 10:90 ต่อมาเป็น 20:80 ส่วนเขตใกล้กัมพูชา 80:20 ส่วนกัมพูชาเสนอกลับไปให้แบ่งเป็นบล็อก ๆ แล้วจับฉลาก ในวันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ. 2552 ได้พบกับนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ที่บ้านคนที่ตาเคมา แต่เป็นเรื่องแปลกที่นายสุเทพ เทือกสุบรรณ ได้อาเอกสารแผนที่เกี่ยวกับบ่อน้ำมันในทะเลมาด้วย รวมทั้งนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ได้แจ้งตนว่านายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะได้แต่งตั้งเขาให้มาเจรจากับตนให้เสร็จภายในสมัยรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ดังนั้นเขาไม่ต้องการเจรจากับนายชก อัน แต่ต้องการเจรจากับตนเท่านั้น ตนจึงได้แจ้งกลับไปว่าตนมีนาย ชก อัน เป็นรองนายกรัฐมนตรีที่รับผิดชอบเจรจาเรื่องนี้ ตนจึงไม่สามารถเป็นคู่เจรจาได้ นอกจากนี้สมเด็จพระ สุน เชน ยังกล่าวขอให้ฝ่ายไทยไปตรวจสอบให้ถูกต้องตามมาตรา 190 ของรัฐธรรมนูญไทยในเรื่องการมาลักลอบเจรจาลับดังกล่าว

2.2.10 การดำเนินการยกเลิก MOU 2544 ในสมัยรัฐบาลนายอภิสิทธิ์

เวชชาชีวะ เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน พ.ศ. 2552 รัฐบาลกัมพูชาได้แต่งตั้ง พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นที่ปรึกษาด้านเศรษฐกิจของรัฐบาลกัมพูชา และที่ปรึกษาส่วนตัวของนายกรัฐมนตรีกัมพูชา รวมทั้งยืนยันไม่ส่งตัว พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ให้กับไทยตามสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนหากได้รับการร้องขอจากไทย ในวันที่ 5 พฤศจิกายน พ.ศ. 2552 กระทรวงการต่างประเทศของไทยได้ออกแถลงการณ์ว่า การแต่งตั้ง พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นที่ปรึกษาของกัมพูชาดังกล่าว ถือว่าเป็นการแทรกแซงกิจการภายในของไทย และเป็นการปฏิเสธกระบวนการยุติธรรมของไทย รวมทั้งทำให้ความสัมพันธ์และผลประโยชน์ส่วนบุคคลอยู่เหนือความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศ ทำให้รัฐบาลไทยจำเป็นต้องทบทวนสถานะความสัมพันธ์ไทย-กัมพูชา และดำเนินการเรียกเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงพนมเปญ กลับ ทบทวนพันธกรณีต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับฝ่ายกัมพูชาในช่วงที่ผ่านมา และทบทวนความร่วมมือต่างๆ ที่รัฐบาลไทยกำลังดำเนินการกับกัมพูชา

ต่อมาในวันที่ 6 พฤศจิกายน พ.ศ. 2552 นายภิชิต ภิรมย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในขณะนั้น ได้แถลงกับสื่อมวลชนเกี่ยวกับความสัมพันธ์ไทย-กัมพูชา

ว่า กระทรวงการต่างประเทศจะเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาแจ้งการยกเลิก MOU 2544 ต่อ กัมพูชา เนื่องจากการที่รัฐบาลกัมพูชาแต่งตั้ง พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นที่ปรึกษาด้านเศรษฐกิจ จะส่งผลกระทบต่อตรงต่อการเจรจาภายใต้ MOU 2544 ทั้งนี้เพราะ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เกี่ยวข้องโดยตรงในการผลักดันให้จัดทำ MOU 2544 และรับรู้เท่าที่ในการเจรจาของฝ่ายไทย รัฐบาลไทยจึงไม่อาจดำเนินการเจรจาภายใต้ MOU 2544 ได้อีก นอกจากนี้เรื่องพื้นที่ทางทะเลที่ทั้งสองประเทศอ้างสิทธิทับซ้อนกันซึ่งมีศักยภาพทางทรัพยากรธรรมชาติสูง เป็นเรื่องสำคัญต่อผลประโยชน์ของชาติ การเจรจาเรื่องนี้จึงมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศอย่างกว้างขวาง กระทรวงการต่างประเทศจึงเห็นสมควรดำเนินการเรื่องนี้โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน อีกทั้งการเจรจาภายใต้กรอบของ MOU 2544 ในช่วง 8 ปีที่ผ่านมาไม่มีผลคืบหน้าเป็นรูปธรรม จึงเห็นควรให้ทั้งสองประเทศใช้แนวทางการเจรจาอื่นตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศเพื่อให้ได้ทางออกที่เป็นธรรม หลังจากที่ได้รับแต่งตั้งเป็นที่ปรึกษาดังกล่าว พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ได้เดินทางไปกัมพูชาในปี พ.ศ. 2552 จำนวน 2 ครั้ง ในวันที่ 10 พฤศจิกายน พ.ศ. 2552 และในวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2552

เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน พ.ศ. 2552 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบในหลักการให้ยกเลิก MOU 2544 และให้นำเรื่องเสนอต่อรัฐสภาเพื่อขอความเห็นชอบ โดยให้กระทรวงการต่างประเทศพิจารณาข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างรอบคอบ หลังจากนั้นการดำเนินการเพื่อยกเลิก MOU 2544 ของกระทรวงการต่างประเทศไม่มีความคืบหน้าอย่างที่ควรจะเป็น จนในวันที่ 9 สิงหาคม พ.ศ. 2553 นายกษิต ภิรมย์ ได้ตอบกระทู้ถามของนายคำณูญ สีทิสมาน สมาชิกวุฒิสภา เกี่ยวกับการยกเลิก MOU 2544 ว่า การยกเลิก MOU 2544 จะต้องเสนอต่อรัฐสภาเพื่อขอความเห็นชอบ กรมสนธิสัญญาและกฎหมายกำลังศึกษาพิจารณาข้อกฎหมายให้รอบคอบก่อนเสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรีและรัฐสภาต่อไป โดยได้จ้างผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศทางกฎหมายทะเล 3 คนมาช่วยทำงาน และได้ตั้งเป้าหมายให้เรื่องนี้เสร็จก่อนสิ้นปี 2553 ตอนนี้มีเวลาเหลืออีก 2-3 เดือนที่จะเร่งทำงาน แต่ในที่สุด MOU 2544 ไม่ได้ถูกยกเลิกในสมัยรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ยิ่งไปกว่านั้นเมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2553 คณะรัฐมนตรียังมีมติเห็นชอบการปรับองค์ประกอบ JTC (ฝ่ายไทย) ตามที่กระทรวงการต่างประเทศเสนอ โดยให้นายสุเทพ เทือกสุบรรณ กลับมาเป็นประธานอีกครั้งหลังจากได้ลาออกจากตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 8 ตุลาคม พ.ศ. 2552 และได้รับพระบรมราชโองการแต่งตั้งเป็นรองนายกรัฐมนตรีอีกครั้งเมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2553 นอกจากนี้ยังมีมติให้นายเกรียงศักดิ์ กิตติชัยเสรี เอกอัครราชทูต ณ กรุงแคนเบอร์รา เป็นที่ปรึกษาของ JTC (ฝ่ายไทย) ด้วย ทั้งนี้ที่คณะรัฐมนตรีมีมติให้ยกเลิก MOU 2544 ไปหนึ่งปีก่อนหน้านี้แล้ว

2.2.11 การดำเนินการตาม MOU 2544 ในสมัยรัฐบาลนางสาวยิ่ง

ลักษณะ ชินวัตร หลังจากรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้เข้าดำรงตำแหน่งเมื่อวันที่ 9 สิงหาคม พ.ศ. 2554 นายพิชัย นริพทะพันธุ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงาน ได้ให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนภายหลังเข้ารับตำแหน่งว่า (พิมพ์ข่าวหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ, 2554 : 1) นโยบายระยะสั้นที่สำคัญที่จะต้องเร่งดำเนินการคือการเจรจากับรัฐบาลกัมพูชาเพื่อร่วมกันพัฒนาแหล่งปิโตรเลียมในพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนทางทะเลไทย-กัมพูชา บริเวณอ่าวไทย ในรูปแบบรัฐต่อรัฐ บริเวณดังกล่าวเป็นแหล่งปิโตรเลียมที่สำคัญ มีการสำรวจและพิสูจน์พบว่ามีปริมาณแก๊สธรรมชาติสำรองที่สามารถใช้ได้อีก 30-40 ปี นอกจากนี้แก๊สในบริเวณดังกล่าวยังมีคุณภาพดีกว่าที่อื่นในอ่าวไทยเพราะมีสัดส่วนปิโตรเคมีที่สามารถนำขึ้นมาต่อ ยอดสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับธุรกิจปิโตรเคมีที่มีมูลค่ามากกว่าเนื้อแก๊สที่นำไปผลิตไฟฟ้า 9-20 เท่า ซึ่งอุตสาหกรรมปิโตรเคมีของไทยมีความพร้อมทั้งในเรื่องเทคโนโลยีและโรงแยกแก๊ส จึงถือเป็นโอกาสที่ต้องเร่งดำเนินการ เมื่อการเจรจาประสบความสำเร็จและมีการลงทุนร่วมกัน กัมพูชาจะมีรายได้เพิ่มขึ้นทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเพิ่มขึ้นถึง 2 เท่าภายใน 3 ปี หากสามารถเจรจาสำเร็จ ผู้ที่จะเข้าไปลงทุนร่วมกับกัมพูชาคือ ปตท. ซึ่งกระทรวงการคลังเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ ส่วนการแบ่งผลประโยชน์จะเป็นเท่าใดต้องเจรจาในรายละเอียดร่วมกันอีกครั้ง คนให้ความสำคัญกับเรื่องนี้มากและคิดว่าเรื่องนี้จะเป็นวาระแห่งชาติ

ดังนั้นจึงเป็นที่ค่อนข้างชัดเจนว่า รัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร คงไม่ดำเนินการยกเลิก MOU 2544 โดยเมื่อวันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2554 คณะรัฐมนตรีได้มีมติรับรององค์ประกอบ JTC (ฝ่ายไทย) ตามที่กระทรวงการต่างประเทศเสนอ โดยให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศกลับมาเป็นประธานตามเดิม ให้เพิ่มนายพรชัย ดำเนวิวัฒน์ รองอธิบดีกรมอาเซียน เป็นที่ปรึกษา และให้ตัดนายเกรียงศักดิ์ กิติชัยเสรี ซึ่งเป็นที่ปรึกษาออกจากองค์ประกอบเดิม ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในข้อ 2.1.1

ในวันที่ 15 กันยายน พ.ศ. 2553 นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีพร้อมคณะ ได้เดินทางเยือนกัมพูชาและได้เข้าหารือข้อราชการกับสมเด็จฯ ฮุน เซน โดยนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้เปิดเผยภายหลังว่า (กรุงเทพธุรกิจ, ออนไลน์, 2553) การเยือนกัมพูชาครั้งนี้ นับเป็นการเริ่มศักราชใหม่ของความสัมพันธ์ไทย-กัมพูชา และจะร่วมกันแก้ปัญหาอย่างสันติโดยใช้กลไกทวิภาคีที่มีอยู่ไม่ว่าจะเป็น JC JBC GBC และ RBC เป็นต้น ขณะที่เรื่องพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนทางทะเล ทั้งสองฝ่ายเห็นพ้องที่จะให้มีการเจรจาอย่างเป็นทางการและเปิดเผย หลังจากเว้นว่างการเจรจามาเป็นเวลานาน ซึ่งฝ่ายไทยเองต้องมีการดำเนินการตามรัฐธรรมนูญอันเป็น

กระบวนการภายในของไทยสำหรับการจัดทำกรอบเจรจาดังกล่าวก่อนที่จะมีการเจรจาอย่างเป็นทางการ

ในวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2554 กระทรวงการต่างประเทศได้จัดประชุมเพื่อหารือถึงการดำเนินการเกี่ยวกับ MOU 2544 โดยมีนายสุรพงษ์ โตวิจักษณ์ชัยกุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เป็นประธานในที่ประชุม ที่ประชุมมีความเห็นว่า หลักการ MOU 2544 มีประโยชน์ หากผ่านความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีแล้ว จะต้องนำกรอบเจรจาเสนอขอความเห็นชอบจากรัฐสภาตามมาตรา 190 ของรัฐธรรมนูญต่อไป ในส่วนของแนวทางการเจรจาระหว่างไทยกับกัมพูชาเพื่อแบ่งปันผลประโยชน์ทางทะเลในอ่าวไทย คงต้องยึดถือตามกรอบการทำงานของ MOU 2544 ตามที่นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศได้เคยแถลงไว้ก่อนหน้านี้ตามที่ได้หารือไว้กับฝ่ายกัมพูชาในระหว่างการเยือนกัมพูชาเมื่อวันที่ 15 กันยายน พ.ศ. 2553 โดยเน้นในเรื่องความโปร่งใสและรักษาผลประโยชน์ของประเทศเป็นสำคัญ

ต่อมาในวันที่ 29-30 ธันวาคม พ.ศ. 2554 นายสุรพงษ์ โตวิจักษณ์ชัยกุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และนายพิชัย นริพทะพันธุ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงาน ได้เดินทางเยือนกัมพูชาอย่างเป็นทางการ โดยได้เข้าพบและหารือกับนายฮอร์ นัมฮง รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของกัมพูชา และนายชก อัน รองนายกรัฐมนตรีและประธานการปิโตรเลียมองค์การปิโตรเลียมแห่งชาติกัมพูชา รวมทั้งได้เข้าเยี่ยมชมการระดมเต็ญ ฮุน เซน โดยได้มีการหารือกับฝ่ายกัมพูชาในหลายประเด็นซึ่งมีเรื่องพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนทางทะเลรวมอยู่ด้วย สำหรับในเรื่องดังกล่าว นายสุรพงษ์ โตวิจักษณ์ชัยกุล และ นายพิชัย นริพทะพันธุ์ ได้ให้สัมภาษณ์กับสื่อมวลชนสรุปสาระสำคัญได้ว่า ไทยและกัมพูชาจะเร่งเจรจาพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนทางทะเลโดยเร็ว ทั้งนี้เพื่อผลประโยชน์ด้านพลังงานที่ทั้งสองฝ่ายจะสามารถนำมาพัฒนาร่วมกัน โดยประเด็นเรื่องเขตแดนนั้น จะใช้ระยะเวลาในการดำเนินการ และการดำเนินการต่างๆ จะอยู่ภายใต้กรอบ JTC ซึ่งต้องมีการประมวลข้อคิดเห็นจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ก่อนเสนอให้คณะรัฐมนตรีและรัฐสภาพิจารณาตามลำดับต่อไป ทั้งนี้การดำเนินการต่างๆ จะอยู่บนพื้นฐานของความโปร่งใส เท่าเทียม และยึดผลประโยชน์ของประเทศชาติเป็นสำคัญ รวมถึงให้ประชาชนได้รับทราบการดำเนินการด้วย

ขณะที่นายฮอร์ นัมฮง ได้กล่าวหลังเสร็จสิ้นการหารือกับฝ่ายไทยดังกล่าวว่า (พีพีทีนิวส์, ออนไลน์, 2554) เขตทางทะเลระหว่างกัมพูชากับไทยอุดมด้วยทรัพยากรน้ำมันและแก๊ส ดังนั้นทั้งสองฝ่ายต้องก้าวให้ถึงการหาความเห็นชอบร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาให้ได้โดยเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ และหวังว่าการหารือจะเป็นจุดยืนใหม่ที่ก้าวไปสู่การหาทางแก้ปัญหาเพื่อแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกัน เนื่องจากทะเลของทั้งสองฝ่ายมีทรัพยากรจำนวนมากและทั้งสองฝ่าย

ต้องการรายได้จากน้ำมันและแก๊ส ดังนั้นจึงต้องมีข้อตกลงร่วมกันให้ได้โดยเร็ว สิ่งที่กัมพูชาต้องการคือการแบ่งผลประโยชน์อย่างเหมาะสม

สรุป

ในบทนี้ได้ให้ข้อมูลรายละเอียดและที่มาของการประกาศเขตไหล่ทวีปของไทยและกัมพูชา กัมพูชาและไทยได้ประกาศเขตไหล่ทวีปของตนในอ่าวไทยเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2515 และ 18 พฤษภาคม พ.ศ. 2516 ตามลำดับ ซึ่งทำให้เกิดพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนทางทะเลตลอดแนวจากด้านใต้ของเกาะกูดลงมาถึงอ่าวไทยตอนล่างคิดเป็นพื้นที่ประมาณ 34,000 ตารางกิโลเมตร แต่ต่อมาในปี พ.ศ. 2534 เวียดนามและกัมพูชาสามารถตกลง Working Arrangement Line ซึ่งเป็นเส้นแบ่งเขตทางทะเลระหว่างกันได้ จึงทำให้ให้พื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนทางทะเลระหว่างไทยและกัมพูชาเหลือเพียงพื้นที่เหนือ Working Arrangement Line ดังกล่าวเท่านั้นซึ่งคิดเป็นพื้นที่ประมาณ 26,400 ตารางกิโลเมตร

หลักเขตแดนทางบกไทย-กัมพูชา หลักเขตที่ 73 ซึ่งเป็นหลักเขตแดนสุดท้ายที่มาจากริมทะเลที่จังหวัดตราด เป็นหลักเขตแดนที่มีความสำคัญมากในการกำหนดเขตแดนทางทะเลระหว่างไทยกับกัมพูชา เนื่องจากการกำหนดเขตแดนทางทะเลไทย-กัมพูชานั้น จะต้องลากเส้นแบ่งเขตแดนทางทะเลเริ่มต้นออกจากหลักเขตนี้ไปในทะเล แต่ปัจจุบันไทยและกัมพูชายังไม่สามารถตกลงตำแหน่งที่ถูกต้องของหลักเขตนี้ได้ หากตำแหน่งหลักเขตที่ 73 ที่ทั้งสองฝ่ายตกลงกันได้ภายหลัง มีตำแหน่งเลื่อนเข้ามาในฝั่งไทยมากขึ้นจากตำแหน่งปัจจุบัน ไทยจะได้เขตทางทะเลที่น้อยลง ในทางตรงข้ามหากมีตำแหน่งเลื่อนเข้าไปในฝั่งกัมพูชามากขึ้นจากตำแหน่งปัจจุบัน ไทยจะได้เขตทางทะเลที่มากขึ้น ดังนั้นการตรวจสอบและการเจรจาเพื่อให้ได้ตำแหน่งของหลักเขตที่ 73 ซึ่งทั้งสองฝ่ายยอมรับจึงเป็นเรื่องที่สำคัญมาก

ในพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนทางทะเลไทย-กัมพูชามีทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ทรัพยากรปิโตรเลียมนับเป็นทรัพยากรที่สำคัญในพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนดังกล่าว จากการสำรวจและประเมินทางธรณีวิทยาพบว่าอ่าวไทยมีศักยภาพสูงมากในการเป็นแหล่งทรัพยากรปิโตรเลียมเช่น น้ำมัน และแก๊สธรรมชาติ เป็นต้น บริเวณพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนทางทะเลไทย-กัมพูชามีแอ่งปัตตานีซึ่งเป็นแอ่งที่สะสมตัวของน้ำมันและแก๊สที่สำคัญเพียงแอ่งเดียว ซึ่งมีบางส่วนของแอ่งอยู่ภายในบริเวณพื้นที่ดังกล่าว โดยส่วนของแอ่งปัตตานีดังกล่าวอยู่ด้านทิศตะวันตกของบริเวณพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนทางทะเลไทย-กัมพูชาเกือบตลอดแนวในส่วนที่ใกล้ฝั่งทะเลของไทย ส่วนบริเวณพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนทางทะเลไทย-กัมพูชาในส่วนที่ใกล้ฝั่งทะเลของกัมพูชาไม่มีแอ่งที่สะสมตัวของน้ำมันและแก๊สที่สำคัญอยู่เลย

ไทยและกัมพูชาได้เริ่มเปิดการเจรจาเขตแดนทางทะเลเมื่อปี พ.ศ. 2513 จาก รายละเอียดการเจรจาระหว่างไทยกับกัมพูชาใน 3 ครั้งที่สำคัญ คือ เมื่อวันที่ 1-5 ธันวาคม พ.ศ. 2513 14 มีนาคม พ.ศ. 2535 และ 27-28 เมษายน พ.ศ. 2538 พอสรุปได้ว่า กัมพูชามีท่าทีชัดเจนมาตลอด ว่าต้องการให้พื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนในไหล่ทวีปทั้งหมดเป็นพื้นที่พัฒนาร่วม โดยให้แบ่งผลประโยชน์ฝ่ายละเท่ากัน และไม่สนใจที่จะปรับปรุงเขตไหล่ทวีปที่ตนอ้างสิทธิ์ให้เป็นไปตาม หลักกฎหมายระหว่างประเทศ ส่วนไทยมีท่าทีว่าเขตไหล่ทวีปที่กัมพูชาอ้างสิทธิ์ไม่เป็นไปตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ กัมพูชาต้องปรับเส้นเขตไหล่ทวีปของตนให้ถูกต้องตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศจนเหลือพื้นที่ทับซ้อนที่แท้จริงที่สมเหตุผลเสียก่อน แล้วจึงค่อยมาพิจารณาพื้นที่ทับซ้อนที่แท้จริงดังกล่าวซึ่งมีพื้นที่เหลือน้อยที่สุดเพื่อทำเป็นพื้นที่พัฒนาร่วม แต่ในการประชุมอย่างไม่เป็นทางการกับกัมพูชาใน 2 ครั้งหลังสุดก่อนการจัดทำ MOU 2544 คือ เมื่อวันที่ 5 ตุลาคม พ.ศ. 2543 ในสมัยรัฐบาลนายชวน หลีกภัย และ วันที่ 21 เมษายน พ.ศ. 2544 ในสมัยรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงท่าทีไปในแนวทางที่ต้องการแสวงหาประโยชน์ จากทรัพยากรปิโตรเลียมร่วมกันมากขึ้น จนนำไปสู่การจัดทำ MOU 2544 ต่อมา

MOU 2544 เป็นบันทึกความเข้าใจระหว่างไทยและกัมพูชาที่กำหนดกรอบและกลไกในการเจรจาเพื่อให้ได้มาซึ่งความตกลงร่วมกันเรื่องการปักปันเขตแดนในส่วนบนของพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนซึ่งอยู่เหนือเส้นละติจูด 11° เหนือ และเรื่องการใช้เป็นพื้นที่พัฒนาร่วมในส่วนล่างของพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนซึ่งอยู่ใต้เส้นละติจูด 11° เหนือ โดยกำหนดให้ทั้งสองเรื่องดังกล่าวแยกต่างหากจากกัน มิได้ และให้มี JTC เป็นคณะกรรมการรับผิดชอบดำเนินการเจรจาดังกล่าว ทั้งนี้ได้กำหนดให้ MOU 2544 และการดำเนินการตาม MOU 2544 ไม่กระทบต่อการอ้างสิทธิ์ทางทะเลของแต่ละฝ่าย ไทยและกัมพูชาได้ลงนามรับรอง MOU 2544 เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2544

ถึงแม้หลังจากการลงนามรับรอง MOU 2544 แล้ว ทั้งไทยและกัมพูชาได้มีการดำเนินการและการเจรจาหลายครั้งดังรายละเอียดที่ได้กล่าวในบทนี้ แต่จนถึงปัจจุบันทั้งสองฝ่ายยังไม่สามารถตกลงหาข้อสรุปตามกรอบที่กำหนดใน MOU 2544 ได้ โดยเมื่อปลายปี พ.ศ. 2552 ในสมัยรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบในหลักการให้ยกเลิก MOU 2544 แต่จนถึงปัจจุบันไทยยังไม่ได้มีการยกเลิก MOU 2544 อย่างเป็นทางการ สำหรับรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ที่เริ่มเข้าดำรงตำแหน่งต่อจากรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เมื่อปี พ.ศ. 2554 ได้มีท่าทีชัดเจนที่จะไม่ยกเลิก MOU 2544 ยิ่งไปกว่านั้นยังจะเร่งเจรจากับกัมพูชาเพื่อให้ได้ข้อสรุปพื้นที่พัฒนาร่วมสำหรับทรัพยากรปิโตรเลียมในพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนทางทะเลดังกล่าว

